IVSTI LIPSI

DIVA SICHEMIENSIS

siue

ASPRICOLLIS:

Noua eius BENEFICIA & ADMIRANDA.

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

Apud Ioannem Moretum.

CIƆ. IƆC. VI.

Cum Priuilegiis Cæsareo & duorum Regum.

Sereniſſimæ

ISABELLAE, CLARÆ, EVGENIÆ,

INFANTI HISPANIARVM, Principi & Dominæ noſtræ.

DIVAM VIRGINEM Sichemienſem ad te DOMINA noſtra adfero: tuam illam, animo ſemper cultam, corpore & oculis etiã aditam atque vſurpatam. Pietas tua cui non innotuit? quam velut hereditariam virtutem vindicas, ab auis pro-

auiſque tranſmiſſam , & vel ab ISABELLA illâ (cuius nomen feliciter refers) FERDINANDI coniuge aſſumptam. O magnam reginarum! & cùm aliis laudibus , tum hac duplici eximiam , Modeſtiæ, & Pietatis, quæ vtraque in te effulget. Quid autem Principibus dignius, aut decentius? Proximi à Deo ſunt, & vicem atque imaginem eius in terris repræſentant : ergo & colere ac venerari magis par eſt, quò propiùs & norunt ſupremum illud Bonum, & ſenſerunt. Tu facis. & quamquam inter turbas tumultúſque bellicos , verſa ad Deum , verſa ad Diuam, votis precibúſque in hoſtem, vt PRINCEPS maritus conſiliis & armis , pugnas. Et expugnabis ô SERENISSIMA, confide : & miſerator ille Deus iamnunc ſigna mittere cœpit placati ſui in Bel-

ga-

gas animi, aut certè placandi. Quò Miracula hæc noua pij prudentésque interpretes trahunt, & benignitatem Numinis sic palàm & subitò ostensam, velut auroram esse Solis illius concordiæ & pacis mox secuturæ. O fiat, & exorere! & nobis bonos hos Principes habere & frui fas sit, in tranquillitate temporum; atque ipsos Belgicam suam videre, qualis olim fuit, ab omni externo decore formosam & florentem. Iterùm, FIAT. Louanij, XV. Kalend. Maijas. anno Christiano ∞. IↃC. V.

AD LECTOREM.

HALLENSEM DIVAM *cùm nuper dedi; meritò iungetur hæc altera, ad quam non solùm viri magni & religionis nostræ Antistites, sed ipse meus animus, vocarunt. Silerem sic in propinquo, & tantâ omnium admiratione, bonorum etiam exsultatione, gesta? Diffundantur, & eant in sæcula: & Diuæ noua gloria, Miraculis fides adstruatur. Quid enim de hominibus dicam, siquis non abnuit, sed ambigit, in tam illustribus? nec homines esse; aut certè sponte oculos claudere, ne Solem hunc admittant tam claræ veritatis. Sunt enim in sensibus nostris pleraque gesta: quid etiam? ne fraus & fucus imponant, publico mandato Illmi Mechliniensis Antistitis explorata & inquisita, à Reumo Antuerpiensi Episcopo,* Ioanne Miræo: *qui & scripto ea, cum fide & industriâ, digessit & consignauit. Ab illo hausi: itemq; à viro docto, prudenti, pio,* Philippo Numanno, *qui ipse etiam linguâ nostrâ Belgicâ diuulgauit. Lege igitur, & crede. Ac sunt pleraque omnia ista vera & mera* Beneficia, *in salute hominum curandâ: corporis quidem, sed & per eam animi, ad diuinum cultum sic excitandi. Varietatem ideò tantam non habent: neque stilus noster colores, vt sic dicam,*

cam,

cam, aut ornatum. Quid etiam opus est? pluribus scripta, plures legant & intellegant: & alibi deceat, doctum aut disertum esse. Non philologi, sed philothei huc vocantur: aut etiam illi, sed vt sint isti. Versiculos interim miscui, quasi paritatis illius condimentum: & si boni sunt, pellant oblectatione fastidium; si alij, discutiant risu. Sed meo animo, Lector, nihil horum valdè obserues: sensum intende, & finem apprehende, qui est pium bonumq́ esse. DIVÆ *etiam nouam gloriam attende: & quàm ex vero vaticinata sit,* Beatam me dicent omnes generationes. *Omnes, & ex æuo in æuum sic erit.*

IN-

INDEX CAPITVM.

I. LI-

I. LIPSI DIVA VIRGO ASPRICOLLIS.

CAPVT I.

Aliquid pro fide Miraculorum: & decorum huius ſcriptionis.

EN, coronam hanc alteram ad te, DIVA, adfero, è floribus tuis plexam; è vicino horto tuo decerptam. Et recenter decerptam: vt etiamnunc ſenſus ſuauitate, animos admiratione afficiat atque adflet. Vbi eſtis, qui paullò vetuſtiora eleuatis, aut illuditis? ecce noua nouitia: ecce in oculis atque auribus omnium noſtrûm geſta: ecce concurſu, plauſu, fructu gentium celebrata. Quæ fides poteſt eſſe in rebus humanis, ſi hæc non eſt? Quamquam iſta ipſa, attendite, fidem vetuſtioribus etiam illis, vel ab exemplo, ſtruunt. Si enim nunc facta, & videmus: cur nuper & olim abnuam fuiſſe? Idem ille Deus eſt qui patrat, eadem illa MATER-VIRGO, per quam patrat, & quam honore hoc honeſtat, & attollit. Imprudens non

dicam religionis, ſed numinis eſt, qui abijcit diffidentiâ, aut negat. Omni æuo fuêre, pleriſque omnibus locis: & erunt in æuum, etſi parciùs, denſiùs, vt diuinæ Prouidentiæ viſum. Ideò piè & vtiliter hæc ſcribi, & prodi poſteris arbitror: vtinam maiores noſtri induſtriè & intentè ſemper feciſſent! Annales condimus, & facta aut facinora hominum, imò & ſcelera propagamus: & non magis Dei Diuorumq́ue opera decet, & iuuat? Decet: & de me, animum, manum, ſtilum illuc dabo, & verſu libet teſtari.

O Heliconij
Numina collis,
Quondam culta,
Jte, valete.
Ego demuto, &
Transfero caſtra
Ad COLLEM *alium*
ASPERVM, ACVTVM.
Grauiora ætas
Grauior ſuadet.
En ego metam
Iamnunc video,
Palmam adſpiro
Illam cælicam,
Permanſuram.
Cetera lapſa,
Aut lapſura,
Fluminis inſtar.
Vndam trudit
Veniens vnda:
Atque diem dies,
Horam ipſa hora.
Has inter fugas,
Quid molimur
Vani vana?
Me cùm video,
Quid facti habeo
Tot iam luſtris?
Legi publicè,
Scripſi publicè,
Quo fine, aut bono?
Famam peperi,
Hoc eſt, fumum,
Hoc eſt, vmbram,

Aut, vt verius,
Vmbræ ipsam vmbram.
Sapio, fugio,
Ad quod asylum?
O DIVA, *tuum.*
Tu reparatrix
Miseræ sortis
Primorum hominum,
Cælo pulsos
Iterùm cælo
Asseruisti.
Et nos assere,
Suscipe, dirige.
In laudes tuas
Linguam soluimus,
Et soluemus,
Dum lingua hæc erit,
Dum vita hæc erit,
Donec ea vtraque
Fati lege
Dissoluentur.

CAP. II.

Fructus huius scriptionis. & Miracula ad Deum communiter, mox propriè ad verum illum ducere.

DECET igitur ea scribere, sed & iuuat. An non iuuet, vbi tam palàm fructus, & tam magnus est? Et fructus quidem non vnus. Ille primò, quòd Miracula communiter religionem in animis excitant, & Deum credere, Deum colere, suadent & inducunt. Quis est tam alienus à pietate, qui vbi rem euentumque nouum, à naturâ, à ratione dissonum videt, non moueatur animo & intimis præcordijs, & velut ictu quodam admirationis percuti se fateatur? Itaque clausos vel conniuentes aperit oculos, ad alta tollit, & Numen aliquod in his agnoscit, cui vni caussam

delegat. Inde ad venerationem componitur, ad fidem disponitur: & hic est primus ille, & communis, fructus Miraculorum. Alter magis distinctus, quòd ad veram religionem ducunt, siue potiùs trahunt. Fit enim diuinâ benignitate, & arcanâ Prouidentiâ, vt vera Miracula nusquam & numquam, nisi in verâ fide, & à fidelibus patrentur: ne falsa quidem sæpè apud alios, & certè non sic conspicua & insignita. De *Vespasiano*, *Hadriano*, talibus, quædam leguntur, fronte & facie Miraculorum: sed inspecta dignoscuntur, & vanitas aut simulatio adparent: & quod dixi, raro eaipsa edita, ne si Magos quidem omnes adiungas, vel millesimâ pro nostris parte. Ergo vbi ea video, & tam certa & crebra video: quid, nisi fauorem & inclinationem Numinis agnosco? quid etiam, nisi velut tubam & classicum audio, quod ad talem fidem & cœtum appellat? Benè Augustinus: *Catholicæ Ecclesiæ auctoritatem Miraculis esse* INCOHATAM, *Vetustate* FIRMATAM.

Contra Epist. Manich. cap.IIII.

Vtrumq; agnosco. & initia, Miraculis eguerũt; & progressio, qui auctoritate se defendit. Sed & in ipsâ Vetustate, Miracula vsum habẽt. Sicut pueris lac necessarium est ad alimẽtum, viris etiam vtile & iuuat: sic tirones aut errones in fide Miraculis nutriuntur, viri & robusti etiã oblectantur. Itaq; idem Deus, etsi Christianis, tamen extraneis à Catholicâ, hoc donum non indulget: tesserã & signum

gnum veri ſui cultus ſeruat. Auguſtinus: *Culmen auctoritatis obtinuiſſe Eccleſiam Catholicam, hæreticis* MIRACVLORVM MAIESTATE *damnatis*. Ita verò, maieſtate & ſplendore illo damnatis. An nõ maieſtas eſt, diuina illa opera edere? cæcis lumen, claudis greſſum, ęgris ſalutem, mortuis vitã reddere? Noſtri faciunt: & imperium in ipſos dæmones etiam exercent. Hæc cùm vident, qui in beato cœtu iſto ſunt, iure firmantur, & diſputationum omnes nebulas factorum Sole diſpellunt. Clamant cum pio ſcriptore: *Domine, ſi error eſt, à te decepti ſumus. nam iſta in nobis tantis ſignis & prodigijs confirmata ſunt, & talibus, quæ non niſi per te fieri poſſunt*. Et agnoſcas ſanè hîc diuinam bonitatem. qui non contentus libris ſacris & concionibus ducere & docere, hæc etiam Miracula ſuperiore & noſtro æuo adiungit, ſuis firmandis, aliis formandis. Nec vno ea loco, aut tempore: ſpargit & variat, vt plures certò cognoſcant, nec aurium ſolùm, ſed oculorũ ſenſu hauriãtur. Quid in noſtrâ Belgicâ, factionibus iſtis ciuilibus, & ſacris, nónne paſſim ea edidit: & iam recenter edit, in viciniâ hac noſtrâ, limite à partibus infeſto? Edit, & triũphamus ac plaudimus: & ſunt ea ipſa, quę ſtilo eo vulgatũ.

De vtil. cred cap. XVII.

Richard. de S. Victore. De Trinitate lib. I. cap. 2.

Perge calame, perge, pange Virginis Miracula,
Quæ Sichemienſi in agro, tractu COLLIS ASPERI
Euenère, itemq́ue eueniunt, arbitris his ſenſibus.
Nos videmus, nos audimus: quis profeſtus abnuet?

Nisi professus Scepticã ipsam, & hæresim Pyrrhoniam.
Perge calame, perge laudes Virginis diffundere,
Illius, quæ peperit orbi Seruatorem gentium,
Illius, quæ pergit orbi dare, donare, munera.
Sanat ægros animi, sanat ægros etiam corporis.
Quàm benigna in his volensque, quàm potẽs & efficax,
Vis videre? vide sis nostra, sed mentem affer & fidem.
Illam pronam, & istam promptam: frustrà alioqui istæc legas.
**In diuina non inquire, crede, qui fructum petis.*

*Miracula diuina consideranda sunt, & non discutienda. Gregor.

CAP. III.

Ad rem ipsam. & obiter de Sichemio, & Colle, & Imagine, & Pastore.

SICHEMIVM autem opidulum, ad Demeram fluuium situm, inter exigua, sed vetera Brabantiæ habetur. Annales nostri in æuo paullò magis remoto deficiunt, & tenebræ igitur habent: quas sagacia ingenia coniecturis interim illustrant. Sanè *Sichemium*, quasi *Aegrorum domus* dicta videtur, quia fortè ibi Valetudinarium, *Sick-heim*: an meliori nomine *Sig-heim*, id est Victoriæ domus? Faciat, quòd propinquum opidum *Diest-hemium* dictum: quid nisi Martis & belli sedes? quiáne ibi castra, an ipse ille bellicus Deus olim cultus? *Diestum*, aut *Dienstum* certè eum vocauimus: & dies ab eius nomine etiamnunc

nunc adfirmat. Quid, quòd finitimum opidum *Arescotum* (ita vetustiores dicunt) notas item Romani huius æui & ritus præfert? Est enim *Aquilæ repositorium*, aut *sedes*. Sed vtcumque ista, Sichemium vetus opidum, & quinto milliari à Louanio nostro, vno circiter à *Diesthemio* abiunctum. Paret & proprium est, cum finitimis, Nassouiæ genti: & in eâ tutelâ *diu floruit, donec nuper & ciuilibus his bellis, non florem solùm, sed vitam pænè amisit. Captum, receptum; præsidijs aut prædonibus insessum; ignes etiam passum; ad eam infrequentiam deductum est, vt paucos ciues habeat, relictos velut in semen. Sed in eius opidi finibus, medio illinc milliari, COLLIS exsurgit, leni fastigio: quem ACVTVM vulgò dicunt, non quia in verticem talem aut conum desinat (imò æquabili ferè planicie est, & satis latâ:) sed quia idiotismo rustico & metaphorâ, terram scabram, aridam, horridam, *Acutam* etiam dicunt: quam Latinè *Asperam*, verè & pro ingenio loci reddas. Ita enim est. exsuccum, macrum, amarum ibi solum, frugum & pænè herbæ vacuum, arbustis quàm arboribus gaudet. In eius parte verruca siue colliculus fuit, & in eo quercus: & in hac DIVÆ VIRGINIS adfixa icuncula: quæ culta accolis à tali initio fertur. Aiunt ante annos centum (& constans ita fama habet) fuisse pastorem, qui oues in eo tractu pasceret: atque

*Ab anno circiter ∞.CCCC. L.

que is repertam, nescio quo casu, humi imaginem sustulit, in sinum condidit, certus eam domum secum auferre. Parua enim erat, & priuato cultui videbatur opportuna. Sed dum agitat, ecce membra eius omnia stupere, pedes vtique non mouere, & quasi frutex aut stipes ibi stare. Ipse mirari, & animo quoque stupere, nec ad caussam adsurgere: herus autem villicus absens, requirere pastorem suum & gregem. nam hora iam reditui lapsa, & Sole remoto nox propinquabat. Itaque infortunij anxius, eò accurrit: & repperit defixum stantem, & quæ gesta simpliciter narrantem. At ille mentis melior, imaginem statim recipit, & timidâ religione in veteri suâ sede & quercu reponit. Eoque facto, pastor velut vinculis liberatur: & venerati vterque Numen domum abeunt, rem denarrant, & viciniam totam religionis implent.

Beate pastor, cui sacratam imaginem
Datum inuenire, & tangere.
Beata vita rustica, ô vita innocens,
Amica semper Numini!
Te solitudo, & à malis secretio,
Cælestium iungit choris.
Hæc vita quondam, ab orbe condito, fuit
Primigenijs parentibus.
Cum rure quisque, & siluulis lætus suis,
Et coniuge atque liberis,

Luxum

Luxum affluentem, & improbum cupidinem,
Nesciret, aut contemneret.
Non fora ſtrepebant litibus, non claſsibus
Infida feruebant freta.
Non purpuræ, aut argento honos: ſed præmium
Pretiumq; erat virtutibus.
Hæc vita redeat, mihi ſit hæc voto, ô Dea!
Vt numen atque te colam,
Expers ab aliâ curâ. & in libris ſacris
Aut cogitationibus,
Quod temporis erit relliqui, fallam & teram:
Dum Parca me fallens mea
Obrepat, atque abducat ad cæleſtium,
Præeunte Diuâ te, choros.

CAP. IIII.

Febrium ibi curatio. Imaginis abolitio, & alius ſubſtitutio. Aliquid de quercu.

AB hoc deinde Miraculo, in famâ iam multâ & cultu imago fuit: & auxit, quòd morbis, & præſertim febri, ſollennis ac pænè certa ibi medicina. Confluebant vndique *Sichemio, Dieſthemio, Areſchoto,* locis finitimis, ciues, pagani, milites, & ſalutarem illîc opem poſcebant, & ferebant. Hoc qui viuunt boni ſenes, aut nuper vixerunt, ex fide teſtati ſunt: & liquet communi ſuffragio, ante hos viginti annos ſic fuiſſe. Itaque

locus frequens & celeber, vt dixi. ſed enim euê-
nit, & candidè fatendum eſt, vt dicta imago illa
ſiue ſtatua perierit; incertum quâ vi, aut caſu, ni-
ſi quòd ſuſpicio prædones culpat, in ijs luſtris aſſi-
duos per hæc bella, non ſolùm crebros. Ea amiſ-
ſio incidit circa annum ∞. IↃ. LXXX. vt aiunt:
& conſpici ibi DIVA deſijt, ſed non coli. Venie-
bant enim nihilo ſegniùs ad locum loculumque
vacuum: & opem ac ſolatium etiam inuenie-
bant. Quis miretur, aut culpet? Perſæ, regis ſui
ſellam venerati ſunt, quia maieſtas illa inſediſſet,
& attactu velut ſacraſſet: cur non liceat pijs lo-
ca Numini electa, & conſecrata? Nec tamen
quercum illam (nemo cenſeat) ob ipſam; ſed in
eâ ſtatuam, in ſtatuâ Diuam; in hac Deum vene-
rati ſunt, & adorarunt. Nec in ſtatuâ ſanè propriè
vis aut virtus: quod res hîc docuit eâ amiſsâ, &
mox mutatâ. Nam poſt annos ſeptem, id eſt an-
no ∞. IↃ. LXXXVI. religioſus quidam ſenior &
Senator Sichemienſis, conſpectâ affluentium
multitudine & ardore, qui inter ſicarios & tela
prædonum, non abſiſtebant locum hunc petere;
ſuffecit imaginem arculæ ligneæ impoſitam, &
quercui ibidem affixit. Manſit, donec anno ∞.
IↃCII. maiore in dies concurſu, *Godefridus* Paſtor
Sichemienſis, venerationi augendæ, detractam
arbore, in ſacello modico, quod è tabulis iuxtà
ſtruxerat, ritè & piè collocauit. Sed enimuerò,
cùm

cùm id angustum turbis(ita loquendum est,& sine numero iam concurrebant) esset : sacellum è lapide secto incohatum absolutumque est, & DIVÆ dicatum sacratumque ab Illmo & Reu^mo^ *Matthiâ Houio*, Mechliniensi Archiepiscopo, tanto hominum,è dissitis etiam locis, conuentu, vt id quoque inter Miranda,si non Miracula,censeri mereatur. Hoc factum anno isto ∞. IϽC. IIII. Idibus Iunijs, die qui SS. Trinitati est sacer : & ex eo,ipsa illa imagúcula ibi perseuerat. At quercus paullò antè, consilio & decreto, à stirpe excisa est : idque vel ideò, quòd trunco variè scisso & imminuto,cùm fragmenta & assulas quisque sibi peteret,casum iam minabatur. Excisa itaque, & Sichemium, quod eius superfuit translatum. Vnde quidam,& icunculas sibi fecêre, & piè colunt: alij frustulis in potu vsi, & constat quòd cùm morborum medelâ.

CAP. V.

Sanguinis sudor in Statuâ.

AT iam ad ipsa Miracula veniamus: quæ pullulare, vt sic dicam, & magnis auctibus augescere cœperunt, post Pascha statim anni superioris, *millesimi sexcentesimi tertij*. Etsi iamantè plurima : vnde enim locus aliter in tanto cultu, & confluxu? sed parùm obseruata,aut quidem con-

ſignata ſunt: & certum nobis, nihil niſi certum dare. Primum igitur quod memorem, eſt in ipsâ ſtatuâ: quam ſanguinem ſtillaſſe, anno iam dicto, plurium oculis eſt vſurpatum. Venerant Sichemium è magiſtratibus pagorum adiacentium, negotij publici cauſsâ: eoque peracto domum quiſque redituri, ad ſacrum tamen locum, religionis & orationis ergô, diuertunt. Quinque erant: atque ij dum corpore flexo orant, vnus intentior in Diuam, guttam ſanguinis, floridè purpurantem, in labro eius videt. Hæret, ambigit, accedit: & audet manu tangere, & digitis primoribus abſtergere. Attonitus, oſtendit proximis, pariter mirantibus: atque ecce alia eodem loci gutta ſe oſtendit, & ab alio detergetur. Fit tertiùm, fit quartùm: quam primus ille (*Waltherus Vuckelenus* nomen) candido linteo exceptam, omnibus exhibuit, veri ſanguinis colore & facie: manſitque & in poſterum diem, denarij nummi modulo diffuſſa, ſed dilutiùs rubens. Circumſpicere ijs cura fuit ſacelli tectum, & num perplueret: nequis humor fortè delapſus fefelliſſet. nihil fuit: ne ipſa quidem ſtatua colore vllo nouo tincta iampridem. ſed quidquid, & quaquâ cauſsâ hoc fuit, vi cæleſti ex arido ligno ſtillauit.

Quid ſigni tamen hoc fuiſſe dicam?
An ſudas, Dea, ſanguinem hoc in æuo,
Quo ſanguis malè funditur: dolorem

Et

Et ſic exprimis? an magis cruenta
Siſtes bella, tuisq́; gutta labris
Vt deterſa fuit, ſic & madenti
Huic fiet patriæ? ô benigna, fiat:
Et iuua precibus, Deumq́; placa.

CAP. VI.

Puella claudicans correcta.

HOc in ſtatuâ miraculum, nunc ab ipsâ, aut ad ipſam. Areſchoti erat *Maria Leukena, Franciſci & Catharinæ filia*, decem admodum annos nata. Contractio huic in tibiâ & pede facta eſt dextro, & vel tres digitos minuit ab altero. Minuit etiam craſſitie, cœpitque marceſſere & tabêre. Tres annos ita fuit, difficili aut nullo inceſſu: nec medicina ſubuênit. Mater excita miraculis, ad Diuam eam ducit, & in equo ventum ad *Demeram*, propinquum Colli flumen. Sed ibi ſalebræ, lamæ & vligines erant, infida equiti: & filia deſcendit. Pedibus conniſa, & identidem lapſabunda, ægrè quidem, tamen eò peruêuit. Funduntur preces, ſtatim malum mitius, & vigor tibiæ redditur, pedibusque ſuis domum ex facili redit. Ipſa mox tibia par & æqualis vndique concinnatur; craſſa, longa, vt ante noxam illam fuit. Verbo, nullum eius vltrà veſtigium.

Aprili. ∞. IↃC. III.

Tale fac nobis, veneranda mater:

Claudimus gressu inualidi, atque scambi,
Semitam virtutis inire lenti:
Fac properemus.
Corrige incuruos, vitiisq; fractos:
Vt domum læti redeamus, illam
Quam colis cum prole tuâ, colesq;
Omne per æuum.

CAP. VII.

Mulier oculis grauiter affecta, statim sanata.

Anno ∞. IↃC. II. mense Maiio.

FVIT *Petronella Ridderia*, vxor *Lamberti Balduini*, boni & strenui equitis, in bonâ selectaque alâ *Baronis Grobbendoncquij*, quæ Diesthemij metationem suam tunc habebat. Hæc mulier ab oculis grauiter laborare cœpit, plures dies affligi, & velut vermium (ita loquebatur) erosiones sentire: donec cæca denique, prorsus & bonâ fide, est facta. Medici culpabant assiduos acrium humorum defluxus in eam partem: culpabant, non sanabant. Ista queri, lamentari, doloris & orbitatis illius impatiens esse. At enim mulierculæ aliæ miserãtes, rogant & suggerunt, *Ecquid ad Diuam Aspricollem vellet deduci? Multis ibi medelam adhibitam, & in manu Dei ac Diuæ esse, vt ipsi.* Statim assentit, fidem & fiduciam habet, & iam est in viâ. Appropinquat, ecce dolores minuunt, visio redire incipit: nondum tamen tota. Illa alacris

cris pergere, & ad fontem primò, siue scaturiginem modicam sub Sacello deduci. Ibi lauat aquâ oculos: venit deinde ad ipsum Sacellum, prosternitur, orat: quid verba facio? dicto citiùs visum & sanitatem recipit. gaudet, clamat, cum lętis lęta domum abit.

CAP. VIII.

Paralysis & languor corporis sublati.

CAmpaniam, tractum Brabantiæ dicimus, latum, vastum: ab opidis non sic frequentem, pagis insessum. Planities ferè & æquor est, sed sabulosum, aut terrâ alibi fungosâ & palustri: ceterùm humano cultu & improbâ industriâ sic emendatum, vt fruges fructusque exuberent, etiam quæ accolis communicentur. Mirum dictu, & citra fidem videatur: ab annis iam trigintaseptem belli tempestas ferè ibi desæuijt; nec frangere patientiam hominum, aut auertere à soli sui affectu & cultu potuit. Omnia etiamnunc inter prædones, inter milites, inter exercitus discursantes, rapientes, vastantes, omnia, inquam, florent, rident, pænè vt pace: iterùm dico, rem non nisi nobis credendam, sensuum fide. Sed in hac Campaniâ *Meerhoutium* pagus est, & in eo quid pro rē nostrâ euenerit, versâ oratione dicam.

Anno CIↃ.IↃCIII. VII. Idus April.

Petrus erat, in Meerhoutio hoc, *Honsbergius*,
Honestiores inter, à censu, & loco:

Nam

Nam * Iudicem ſæpè,& Senatorem egerat.
Is luſtra vitæ dena iam decurrerat,
Sed virium & ſalutis integer ſatis.
Cùm ſubitus, ecce, languor inuadit; dehinc
Paralyſis inſecuta,& artuum ſtupor.
Non brachia, manus, genua, tibiæ,& pedes
Officia facere: viuus ipſe mortuus
Iamnunc videri, niſi quòd os vnum & caput
Vigeret,& moueret. ô ſortem malam!
Et aſperabat acer, aſſiduus, dolor,
Qui nec quietem nocte, nec die daret.
Ipsíne tantùm? imò & domeſticos ſimul
Habet inquietos, dum ferunt, dũ transferunt,
A ſede in hanc ſedem, à toro in alium torum.
Medici vocati, induſtriè facere omnia:
Sed irriti. artem pertinax vincit malum.
Dimittit ergo,& mittit aliò ſpes ſuas,
Auditque *Diuam* mira magna in *Aſpero*
Patrare *Colle:* adſpirat, & votum vouet,
Et vênit illuc, in die * Diuæ ſacro:
Venítne? reuoco, vectus in curru fuit.
Peruectus autem (turba populi ſic erat)
Attingere aut accedere aram non poteſt;
Sed, quod poteſt, ad illum Imaginem ferunt.
Piè oſculatur, corde & ore ſupplicat:
O Numen! ecce membra perfundi nouo
Vigore,& omnia ad ſuum vſum vergere.
Primùm ambulare cœpit, & fulcris tamen

Inniti;

** Scabinum.*

** Annunciationis ipſo feſto.*

Inniti; at istis scipio succedere;
Et scipioni mox pedes soli. ambulat,
Viget, valétque plenè, & ad veterem modum.
Talem se domi & suis exhibuit: talem paullò pòst in istoipso *Colle*, vbi turbæ se ostendit, & iterùm Diuæ gratias lubens meritò egit.

VI. Id. Septemb.

CAP. IX.

Simile in Apoplexiâ, & cæcitate.

TALI etiam morbo (siue Apoplexia fuit) *Anna Verreyckia* succubuit, in pago *Tistelio*, qui Sichemio est vicinus. Alius deinde oculorum accessit, & visio planè deliquit. Quæ lamenta illius miseræ? quæ mariti afflictio? nam ille hanc immobilem ferre, referre, ad lectum, focum, mensam, sellam, opus habebat, & deserere aliud pænè omne opus. Tres menses ita perseuerat: ad vicinam Diuam itur, & quàm promptè & certò auxiliarem! Vix vênit, precata est, impetrauit: & membra atque oculos, id est alteram vitã, recepit.

CAP. X.

Quidam ob dicteria punitus.

ATQVI & vindicem se, non beneficam solùm, est cùm ostendit. *Diesthemij* ciuis erat (nomen consilio non prodimus) qui vxorem

ſuam aliasq́; fæminas illudebat identidem, vt fæminas; quæ ad hanc imagunculam aut pupam irent, & quæ ſolent iſti talium contemptores. Ad Diuam conuicia venerunt: ab eâ ſupplicium, an remedium dicam? nam vtrumque fuit, & hoc ab eo fluxit. Statim ille, ſine cauſſâ aliâ, claudus effectus, internis doloribus etiam adflictus, denique lecto adfixus. Quid ais homo? numen agnoſcis? Agnoſcit. ad Diuam ſe vertit, & ſeriò pœnitens pacem veniamq́ue, tum & ſanitatem apprecatur. Vouet ad *Collem* ire, & iuit. O benignitas! ſanitatem corporis ſtatim recipit: an non & animi? putamus.

Euenit, euenit hoc. audi impia turba, profanis
Quæ ſalibus gaudes diuina illudere facta.
Eſt Numen, quod cuncta oculis hæc arbitratur:
Eſt quoque, cùm punit. ſi non; in tempore fiet,
Credite, cùm fuerint vitaï lumina adempta.

CAP. XI.

Tabes, cæcitas, tumor, ſimul curata.

ALIVD, ſed eodem opido. *Ioanna* ibi *Maſiæ* vidua, ex marito *Ludouico Caſtelio* infantem vnius anni habebat, ſolatium & delicium, ſed quod vertit in pœnam. Nam ille morbo trimeſtri affligi, tabeſcere, & oſſa ac pellis totus eſſe. Præterea, & dextrum oculum amiſit, & inter cæ-

culos

culosiam censeri. Aliud? aliud. tertium malum tumor in gutture, quem ἀνδυρυσμὸν, ab illapsu prauæ materiæ, Græci vocant. Et puer pænè, & mater, confecti: quid remedij? humana experta erat; talum à sacrâ lineâ, vt sic dicam, mouet, & ad Diuam nostram venit. Ter inuisere & venerari eam, sexto quoque die (Veneris dicimus) vouet: & incipit. Ac primâ visione, puerum in ipsâ arâ cùm deposuisset, ad se recipit, iam mitiorem & meliorem: atque adeò in brachijs eius (olim non factum) suauiter indormientem. Venit iterùm, iterumque meliùs; tertiùm, & iam infans membris valetudinem, oculo lumen recipit, & pro vndique sano deinde fuit.

Cap. XII.

Antistita quædam ab Ictero liberata, itemque Anginâ.

PAVLLÒ longiùs eo, quia iam fama & beneficia Diuæ longiùs diffusa.

Est oppidum *Traiectum,* & eius finibus
Hochtum, sacrata cœtui Vestalium
Antiquitus sedes. in hac Antistitæ
Munus gerebat, stirpe mulier nobili,
Francisca Mombecana: & hanc morbus capit,
Quem *Regium* sermo Latinus nuncupat,
Quòd regiè atque molliter curari amet:
Græci *Icterum*, quòd sanet aspectu hæc auis.

Sed morbo eo laborat, & grauiter habet.
Medicus vocatur ipsâ ab vrbe Eburonum,
Artis vetus, famæque. vt ægram conſpicit;
Signa haud placere, & libero ore effarier,
Vitæ aut medelæ habere ſeſe ſpem leuem.
Præſcribit herbas tamen, & alia pharmaca,
Sed dicis atque moris ergo. Antiſtitam
Non fallit: abdicare ea hæc & ſpernere,
Et ſpes opeſque omnes in vnâ ponere
Diuâ Aſpricollę. vota ei ergo concipit,
Et quoniam obire ipſa impotens, vicem ſuam
Fungi iubet *piam miniſtram virginem.
Venit, precatur: iam redibat, ſed priùs
Pauxilla fruſta de ſacrâ quercu impetrat,
Secumque lata porrigit ea Antiſtitæ.
Hoc pharmaco illa freta, mox in potibus
Cibiſque miſcet: ô bonam fiduciam!
Fugit ecce morbus, vnico hoc à pharmaco,
Et in diebus valuit illa pauculis.

*Cui nomen Oda.

De eâdem, aliud.

At fuit, vt etiam *Angina* pòſt inuaderet,
Minata fauces ſeriò intercludere:
Fit lingua nigra, & guttur. illicò vocant
Medicum, & Chirurgum: & iſte venā incidere
Linguâ ſub ipsâ, vt vſio hoc & ars habent.
Incidere, at non ſanguinem etiam educere.
Fit biſque terque; fruſtrà, nec vel guttula
Stillare. quid tunc ergo? medici muſſitant.

At

At iſta nuper tam potentem Diuæ opem
Experta, eò recurrit, vota nuncupat,
Iterumq́ue mittit è miniſtris. illæ eunt
Redeuntq́ue, & alma Sanitas vnà redit.

CAP. XIII.

Quidam in aſthmate & claudicatione ſanatus.

HVyum terræ Eburonum opidum (*Iuhones* Taciti fuiſſe arbitrantur) ciuem habet *Bertrandum*, fabrum ferrarium: qui ſæua correptus lumbagine, itemq́ue ſuſpirio & aſthmate, ita virium vacuus eſt factus, vt ægrè primò opus facere, denique deſinere deberet: lecto etiam quinque circiter menſes affixus. Feſſus tam longi decubitus, pridie feſti Paſchatis tentat ſurgere; & ecce dum connititur, tibiam ſiniſtram videt toto pede breuiorem dextrâ eſſe. Miratur, angitur: fulcris incipit vti, eáque alis brachiorum ſupponit, & ſic lentè huc illuc ſe transfert. Aliquamdiu ſic fuit: audit de Diuâ Virgine, nouellíſque Miraculis: capitur ire, & in animo obfirmat. Quid facies æger, & claude, Vulcani fili? Animus, inquit, transferet: & quoniam opes ad currum non erant, pedibus ſuis, illiſq́ue ligneis, dat ſe in iter, Iunio præcipitante. Dies ferè quinque in eo eſt, leucas decem ita conficit, & optatum collem venit: magno ſuo labore, & totius corporis fatiga-

tione. At ſpes & animus ſubleuant: & calidas mox preces ante aram edit: denique ſacellum ter, identidem orans, ambit. In ambitione alterâ, viſus adflari ſpiritu, aut aëre vehementiore: & cum eo calorem & vigorem membra artusq́ue penetrare. Denique tertiâ, ipſam tibiam ſiniſtram è contractione laxari, extendi, parem iam alteri factam. O lætitiam eius, ſed trepidam! & vix ſibi ſenſibusq́ue credere. Tamen res fidem facit: & fulcris abiectis, rectus ad aram & alacer ire, gratias agere, laudes prædicare. Fecit & poſteà, menſibus interiectis: atque ibidem videndum ſe exhibuit, ſanum & rectum.

CAP. XIIII.

Apoplectica in pede & manu reſtituitur.

CIRCA *Aquæſ-grani*, nobilem vrbem, & *Carolo* illi *Magno* olim in amoribus, habitauit in pago *Eſſelbekâ, Maria Iſertanda*: quæ diu in languore aut morbo, denique pauliò melior, conatur in cellam ſubterraneam (vbi penu noſtri condunt) deſcendere: & in vltimo, ecce, gradu Apoplexia inuadit, abijcit; latere dehinc ſiniſtro affectam, itemq́ue pede & manu, ſic vt ſine motu aut vitâ eæ partes viderentur. Ipſa quidem manus in pugnum aſtricta, nec aperiri vi aut arte vllâ poterat. Decem ſeptimanas ita fuit. in quarum exitu,

itu,aures eius de *Colle Aspero* ſermo pepulit,& ire inclinauit, & iuit. Vt vicina fuit, faſſa eſt ſentire velut pruritum in affectâ manu : & mirabatur, quia iamdiu adeò ſine ſenſu ea pars,vt nec ſtimulis aut punctionibus excitaretur. At tunc deinde, non ſenſum ſolùm , ſed veterem vſum recepit: & fidem ſpectantibus, eam aperuit,mouit,capiti admouit,atque adeò in proximo tuguriolo ſolutos capillos diſpoſuit ipſa ſibi , atque ornauit. Idem in reliquo corpore factum : ſana abijt , ſana perſeuerauit.

xi. Kal. Iulias.

CAP. XV.

Claudus & paralyticus erigitur.

HEnricus Caphenbergius, è terrâ Limburgenſi, annos ipſos octo (tempus obſerua) claudus & ſine vſu pedum , reſolutione quâdam neruorum fuerat, vt vix etiam fulcris poſſet ire. Multa pater conſilia vel auxilia audiuerat , adhibuerat: fruſtrà, non remittebat malum. Fama accidit de noſtrâ Diuâ , & iter eò intendit : precibus effuſis ipſo *die *Viſitationis Virginis*, animo & corpore factus melior, domum iterùm cœpit reuerti. Sed dum *Aquaſ-grani* tranſit,& Diuam ibi tutelarem in ſuâ æde ſalutat, ita recreatus eſt, vt alterum è fulcris depoſuerit, vno contentus. In fine autem Iulij, noſtram Aſpricollem reuiſens, iterumque

* Poſtrid. Kal. Iul.

rumq́ue piè venerans, totam ſanitatem & greſſum recuperat, nullo adminiculo vltrà vſus, aut egens.

CAP. XVI.

Hernia, claudicatio, ventris tumor ſublata.

NAmurum ad Moſam (cum ſcidis vetuſtioribus ita ſcribimus, & *originatio liquet) nobile opidum eſt, & in ſuburbanis agebat *Ioanna Caſia*, vxor *Guilielmi Boysij*: quę herniosa vtrimque erat, iam à duodecim ferè annis. Ampliùs, cùm fœnum iumentis supernè deijceret, ipſa improuidè lapſa eſt, & tibiam ſibi dextram diffregit. Medicata eſt, ſed non vt vſum veterem reciperet: clauda manſit, & tibiâ item retractiore. Tertium, venter intumuit magno gibbo, & qui vel humanum caput exęquaret. Ita mulier variè afflicta, viribus & ſpe cadere, lecto decumbere, médicos admittere, dimittere nihil adiuuantes. Quin & ipſi eam deponere, & abdicare. Ad ſic adflictam, è vicinis mulier venit, & *Quin tu,* inquit, *magno illo remedio vteris, & Diuam inuocas Aſpricollem? me vide, feci in aſperrimo calculo, medicinam præſentem accepi.* Mouit fæminam, cui à cælo & bono Genio (& res erat) venire ea vox viſa. itaque auſcultat, & ſtatim corde atque ore votum vouet. Quid hìc dicam? rem effectu certiorem, quàm fide: tribus poſt horis, ab ipſo voto, inquam, mulier

*Quaſi *propinquus murus*, noſtrâ linguâ.

lier plenè ſaneſcit. Hernia introcedit, & ſolidatur; ſtomachus detumeſcit; ipſa tibia vires ſumpſit, & de lecto ſurgens, ex facili, & ſine vllo innixu ambulauit. Hoc tantùm, tibia contractior etiam paullò manſit, palmari menſurâ circiter: ſed voto deinde ſoluto, eadem extendi cœpit, & pollex vix intereſſe inter vtramque. Iterùm, Quid ego dicam? ſtupeo. quid tu calumnia? vacat hîc omnis argutia, ſile.

CAP. XVII.

Louanij ſtrumoſa, & vlceroſa mirificè puella, ſanatur.

SED *ades, ades, Louanium, & tu claßicum*
Virginei honoris inſona mihi, & tubam.
Fama ipſa ſedes, gloria domicilium,
Diffunde famam gloriamq́; Virginis.
Experta ſæpè numen eius es domi,
Experta nuper etiam Colle in Aſpero.
Quod tenui ego ore ediſſeram: tu ſpargere
Memento, & orbem implere nominis ſacri.

In hac vrbe *Gualterus Gillonius* agit, qui vitreas ex opificio cōcinnat, vir ſanè bonus, & mihi quoque, ab hac operâ, notus. Is filiam tredecennem habebat: quæ triennio antè infeſtari ſtrumis multiſq́ue vlceribus cœpit, nec in vnâ corporis parte. Caput, brachia, manus, femora, tibię, pedes infici:

ſed caput maximè; atque ibi genæ, oculi, os ipſum,& aures obſideri, intumeſcere, ſicvt non palpebras diducere, vix labia aperire & ſpiritum emittere poſſet. Interim & diſrumpi alibi vlcera,& tætro odore adſtantes fugare. Anxius angor parentum, atque eius: & remedia doctè & ſolicitè adhibita, non iuuant. Tres, vt dixi, ſic annos affecta iacuit: verè iacuit, nam & ingredi inualida iam erat. Ecce audit de beneficâ iſtâ Diuâ: & parentes rogat, permittere illuc iter, & ſi commodum eſſet, comitari. Annuunt, & pater vir validus, *Vel humeris te meis filia*, inquit, *geſtabo*. Hoc illa per pietatem deprecari, & *Quinimò pedes pater ibo, & Diua conantem iuuabit*. Certè iuuit. iuerunt enim, & alij cum iis vicini, filiam miſerantes: quæ feſſa & languida, tardo gradu, ad votiuum tamen locum venit. Precantur ibi omnes calidè, domum redeunt, & in viâ puella animo alacrior eſſe, & corpore agilior, cantare etiam, quaſi veterum malorum ſana, aut certè oblita. Cænat domi, dormit: manè ignara matre ſurgit, ipſa ſe ornat & veſtit (diu non factũ:) deſcendit,& interulam linteam parentibus oſtendit mundam, & nullo pure attaminatam. Addit, dolorem omnem ſibi deterſum. Mirari parentes,& nondum credere. explorant linteam, inſpiciunt corpuſculum, vident omnia vlcera coïuiſſe, imò vix cicatrices aut veſtigia comparere. Tum ſeriò lęti, gra-

Poſtrid. Kal. Sextil.

tes

tes Diuæ acclamant: atque adeò mater eodem vespere, certa sanitatis, inter sanos pueros eam in lecto deponit.

CAP. XVIII.

Fœdum vlcus, & cancri facie, in sene curatum.

VICINVM Louanio, & milliari modico abiunctum, *Berthemium* pagus: vbi *Henricus Visscherius* agebat, vel & nūc agit, senior, & LXXVI. annos natus. In hac ætate, quæ ipsa morbus, occupat tibiæ vtriusque inflatio & tumor, ita vt calceari vltrà non posset. Quid etiam? ab eo mox tumore, singula in singulis vlcera, quæ verè *Telephia* liceat appellare, fœda, immedicabilia, oris siderantis, & carne exsensâ ac mortuâ: vt plerique *Cancrum* interpretarentur. Accedebat fœtor puris emanantis, mixto sanguine, qui omnes fugabat: dolor etiam interior vehemens, & (vt ipse dicebat) quasi canes arroderent & lancinarent. Suadetur bonus senex ire ad *Collem Asperum*: & audit. Sed non à suis ipse auditur, qui hominem sic affectum, & id ætatis, tardabant vehere: ne in viâ fortè deficeret, & in ipso conatu moreretur. Visum ergo, vt priùs peccata expiaret, sacrum viaticum sumeret: quod fecit, & in currum ita viamque se dedit. Ter, de consilio alicuius pij viri, vouit ire: ac primo itu, remisit se dolor & tumor; magis se-

cundo; poſt vicem tertiam, cùm domum rediſſet, animo malè factum eſt, & defectionem eius ſenſit, ſic vt domeſtici exitum exſpectarent. At ille cùm ad ſe rediſſet, clamare tibias ſibi meliùs habere: & ab eo die paullatim conſanuerunt, ſine humanâ vllâ operâ, atque ipſa caro morticina in viuam vigentemq; ſponte mutauit. Viuebat ante hos paucos dies, eâdem ſanitate, & cicatrices vlcerum oſtendebat, latas palmari modo.

CAP. XIX.

Gibberus tumor in virgine æquatus.

ITERVM noſtrum Louanium. in quo cùm alij cœtus Sacrarum virginum ſunt, tum frequens vnus in *Plateâ dimidiatâ,* quam vocant, in *Diuæ Vrſulæ* tutelâ. Ibi *Beatrix* quædam, inter Laïcas, (ſic appellant, & diſtinguunt) tumore affecta eſt infra humerum, & ad papillam dextram, parte inquam anteriore: atque ea ſpecies Gibbi videbatur. Deforme & moleſtum malum, maximè ſiquis admotâ manu premeret: tum enim acuto dolore, etiam ſanguinem per os reijciebat. Cauſſa, & medela mali, ignota: & ſeſquiannũ iam patiebatur. Ad Diuam denique itum: & cùm preces ibi fundit, ſentit diſtendi, & velut diſtrahi partes illas affectas: reuerſaq; Louanium, quieti ſe dat, & manè valens ſurgit, nullo veſtigio vltrà tumoris.

CAP.

CAP. XX.

Epilepſia frequens & vetus curata.

IN terrâ *Iuliacenſi Matthias Packgenius*, ſeptem annos diuexatus aſſiduè ab Epilepſiæ non vno genere erat;& ſępiùs in die cadere,ſpumare,frendere, verberare, morſicare, cum magno aſtantium vel terrore, vel miſeratione, ſolebat. Hic quoque ad decantatum iam in ijs locis remedium properare, & ſiſtere ſe in *Aſpero Colle*. Decem dies manſit: & primis illis morbus nihil remiſit, aut intermiſit,ſed quinquies,ſexies vel vno die inuaſit. Credo,vt ille manifeſtior,& medicina item eſſet. Nam pridie *Aſſumptionis D. Virginis*, piè precatus ante arã ſtatuamque, immunem illum diem habuit: & mox palàm affirmauit,ſanum ſe & morbi ſolutum. Poſtero etiam die, ita viſentibus apparuit, quin & rubor vigorque in facie, quam pallor & luror anteà deformabant. Domum redijt, huc poſt menſes aliquot ſemel iterumque redijt, firmiter & bonâ fide ſanus.

CAP. XXI.

Elephantiacus mundatur.

IN *Huyo* Eburonum opido, *Matthæus Croiſecius Reineri* filius, annum duodecimum agebat: & ſcabies aut vitiligo totum corpus eius infecit, quam *Elephantiam* eſſe (Græci λέπραν dicunt) arbitri & inſpectores iudicabant. Deteſtabile malum, & quod extra conſortium hominum ablegat: Europæ noſtræ, vt cenſent, primùm *Cn. Pompeij* tempore cognitum, & è Syriâ Iudæaque illatum. Pater dolere, & pudere: & quia recèns in *Colle* noſtro fuerat, ſtatim eò mentem & filium mittere: iubetque deduci. Venit, & circum Sacellum defertur: atque in ipsâ latione clamat, introrſus totum ſe æſtuare, & velut igne comburi. O ſalutaris ignis, qui malam illam luem abſumpſit! nam delatus deinde in tuguriolum, cœnauit, quieuit: & manè pleraque vlcerum & tuberculorum coïuerant, aut reſederant, & poſt biduum denique reliquiarum reliquiæ ſublatæ. Nihil in corpore, præter veſtigia, quæ dicerent malum fuiſſe. Ampliùs. Idem ille in ſcroto ipſo vtrimque diruptus & hernioſus: eademque diuinâ ope perſanatus.

CAP. XXII.

Herniosi atque herniosæ plures solidatæ.

SED heus, quia sæpè de *Ramice* aut tali eruptione: an non melius, tædij vitandi, in vnum ea fascem coniecta proponi? Videtur, & faciam: tu, Lector, nihilo sequiùs miraberis singula, etsi iunctim videbis plura.

Ioannes Hagelius iuxta Tillæmontem habitabat, annum agens sexagesimum quartum. Anno superiore, cùm segetem meteret, mense Augusto, valido & continuo illo motu, comperit viscera sibi rupta, & mox prominere. In dolore isto annum hæret; tum ad Diuam venit ipso Natiuitatis eius festo, & bis deinde iterat. Tertiâ vice, coalescunt viscera, fasciam ponit, ibique suspendit, ex eo liber.

∞. IϽCII.

VI. Idus Septemb.

Daniel Smetius, Viluordiæ templi ædituus, natus annos LXVII. herniosus ante viginti factus erat. Accessit & morbus ventriculi, cum perpetuâ nauseâ: & hydropem medici præsagiebant. Vxor miserta viri, intendit ad *Collem* ire, & pro eo deprecari. ipsâ horâ vespertinâ, quâ id facit, morbus nauseæ hominem relinquit, edit, bibit vt sanus. Eâ re motus Daniel, ipse iter eò parat, & exsequitur: nam ab herniâ nondum erat liber. Venit, fasciam posuit, neque vmquam resumpsit:

Mense Septembri, ∞. IϽCIII.

hoc

hoc tantùm? imò & vires nouas sumpsit, fassus ante viginti annos vegetiorem se non fuisse.

Idem in *Francisco Alarcone*, è familiâ Principum nostrorum: qui dum equum tractat ferociorem, hernia prorupit, tulitque tres annos & dimidium. Ad Collem venit, hernia ab eo abit.

Idem in illustri viro *Balthazare Rossemio*, qui Tribunus legioni Germanicæ præfuit. Et is Lucemburgi cùm ageret, disruptus est, & post sex annos, solâ inuisione Diuæ, plenè curatus.

In Septembri, ∞. Iↄc. III.

Idem in *Joanne Montadio*, ex interiore Galliâ, Angolismo vrbe. Qui annos natus nonaginta, sed crudâ adhuc senectute, militabat in legione Comitis Buckoij, castris Ostendanis. Fuit vt pila ferrea, tormento ab hostibus emissa, palum ligneum raperet, & iuxta *Montadium* (qui vigilem tunc agebat) eum ferret. Ille à vi moti aëris, sensit concuti se, & mox rumpi, idque latere sinistro: tantâ quidem procidentiâ, vt caput humanum tumor æquaret. Discessit commeatu accepto, & Insulis fortè erat: auditque de hac Diuâ. Vouet adire, fulcra sua lignea capit, & iam est in viâ: sentitque vires palàm sibi augeri, & celeriùs solito ambulare. Iam peruênit, est ante aram, orat: inter orandum motus & dolor in herniâ, quasi infans in vtero se agitaret. Dolor, dico, qui exclamare eum, etsi inuitum, coëgit. Accurrit, qui à Sacris ibi est, *Bartholomæus Tichonius*, alleuat hominem, inspicit,

∞. Iↄc. IIII. mense Aprili.

cit, videtque reducta viſcera & retracta. Sic manſêre: & ipſe lætus, fulcris ſuis, & Diuæ, valedicit.

Iam & in fęminis, *Chriſtina Schobekia,* Antuerpienſis, à primâ ętate hernioſa vtroque latere fuit, manſitque annos octo. Mater denique Diuę eam ſiſtit, precatur, & in fontanâ aquâ ſubiecta Sacello lauat. Iterùm vtrumque facit: & cùm in diuerſorio eſſent, prandij cauſsâ, queritur filia faſciam ſe ſtringere, nec vltrà ferendæ eſſe. Bona mater manu illam capit, & miſerans ad Sacellum reducit. vix pedem intulerant, frangitur ſponte faſcia, & ad pedes puellæ cadit. Quid plura? ſana erat, & ipſo illo die ſex milliaria pedibus, ſine ſenſu vllo doloris, confecit.

Denique *Gudila Schinckia* Bruxellæ, *Martini Alardi,* noti Notarij vidua, cùm eſſet annos nata triginta duos, ſitellam aquę grandiorem attollens rupta eſt ſiniſtro latere, idque cùm grauida puero etiam eſſet. Ita manſit triginta alteros duos annos: donec ad *Collem* hunc iuit, ibique ſanitatem recepit.

∞. IↃC. IIII. menſe Iunio.

CAP. XXIII.

Pectus graui caſu ſaucium curatur.

C*Ornelius,* cognomen illi *Foxius,*
Dieſthemienſis incola, ad pagum adſitum
Rei ſuæ cauſsâ ibat: in viâ cadit
Præceps in arboris reciſæ ſtipitem,

Illique pectus grauiter illidit suum.
Medici aduocati, interna læsa dicere,
Sed rebus haud mederi. ita ad *Collem* venit,
In fonte Colli subdito pectus lauat,
Vnáq; morbũ, eiúsq; sensum omnem, abluit.

CAP. XXIIII.

Claudus & vlcerosus persanatur.

ET tale factum in *Leonardo Stocquæo*, qui iuxta *Huyum* habitabat: sed cùm negotia eum misissent Bruxellam nostram versus, in siluâ Sogniacensi prædo hominem aggressus, multis vulneribus afficit, & pro confecto ibi relinquit. Delatus est in vrbem, ad publicum Nosocomium: sanatur, exceptâ vnâ plagâ grandiore in tibiâ auersâ, sub ipso genu. quam cæsim sicarius intulerat, & neruos omnes valido ictu absciderat. Itaque eâ etiam apertâ (& chirurgi sanare desperabant) surgit, in patriam redit, sed lignis subalaribus fultus & adiutus. At enim delapsu humorum in partem imbecillam, alia etiam vlcera aut foramina sponte circum plagam nata: & magis ægrescit cottidie ac debilitatur, donec Collem nostrum vênit. Ibi nouem dies mansit, post preces in Sacello, ad fontem solitus descendere, atque ibi plagas lauare. Illo igitur spatio, omnes minores aut nouitiæ illæ coaluerunt; vetus & grandior, ipso dierum fine.

Nam

Nam tum inſpexit,& vidit neruos palàm creuiſſe, & extenſos coïuiſſe, carne etiam & cute nouellâ inductâ. Tantùm veſtigium concaui vulneris apparebat, hiatu in quem pugnum liceret immittere. At cetera ſanus, & æqualiter vtraque tibiâ validus fuit. O vim diuinam! & quæ glaucoma oculis hîc poteſt obijci?

CAP. XXV.

Vulgi Scorbutus tollitur.

IAM non procul Dieſthemio, in pago Craſeno, mulier erat *Elizabetha Houia.* quam morbus cepit, veteribus haud certò notus: etſi quidam στομακάκην fuiſſe (Latinorum *Oſcedinem*) aut σκελοτύρβην arbitrentur. Et inuadit quidem os & tibias id malum, ſed & in alijs partibus ſe prodit: noſtri *Scorbutum* appellant. Atque eſt ferè vernaculus Friſijs, Batauis, Chaucis morbus: quique in maritimo tractu, ſiue diutiùs in mari agunt. Itaque & nautas ſæpè corripit, & vexat aut occidit. Sed pro re, tali iſto morbo conflictari dicta mulier viſa, & paſſim liuentes maculæ in corpore ſparſæ, grandes, vel ad Philippæi nummi modum. Valdè affligebatur, nec die quietem, nec nocte capiebat: idque ſemeſtre, totum eſt paſſa. Venit demum ad Diuam, ad ipſam ſanitas: & primò dolores ſenſit minui; & iterùm cùm redijt, & precata eſt, to-

tam ſanam valentemq́ue, vt nec in omni vitâ magis, ſe eſt profeſſa.

CAP. XXVI.

Celebritas loci, concurſus, & noſtra inuiſio preceſq́ue.

O CREBRA, ô aſſidua Miracula! & quis non excitetur? Iam fama meritò vicina & longinqua implebat, iam concurſus vndique, & tanta cottidie frequentia (ipſi vidimus) vt viæ pænè commeantibus anguſtæ eſſent. Sæpè in vno die quinque, ſex, millia notata: vis & quaſi-miraculum? in vno *Natiuitatis* eius feſto, ad viginti millia ſunt obſeruata. Quis, niſi Numen, in vnum locum ſic conduxit, & hunc Pietatis ſenſum infudit? Nos quoque, ſub id tempus, pars inuiſentium fuimus: & ad te Diua, animi magis quàm corporis cauſsâ, iuimus: tamen & pro iſto apprecati, ſi ſanari & vireſcere expediret. Preces eas & verſu poſteà concepi; quas corde itero, & pono.

Accedo, DIVA, *trepidus ad ſacrum locum,*
Quem tu colis colenda; quem notum facis
Notum per orbem, ab inclytis Miraculis,
Quæ magna, noua & inuſitata, iſtîc patras.
En, DIVA, *pronus aræ ego aduoluor tuæ,*
Tu ſupplicem audi. tabet hoc corpus mihi,
Simulq́ue corpore ipſa mens: & hæc negat
Munus ſuum viceſq́ue, & illud fungier.

Lan-

Languore langueo, marceo, ego ſum lineæ,
Vt vera dicam, vnius homo. tu ſubueni,
Aut ire iam mox Lipſio exſequias licet.
Sed ſubueni. rogamus hoc, per gaudia
Quæ nuncius cæleſtis attulit, ſacræ
Cùm partioni te parentem deſtinat.
Rogamus hoc, & per doloris intimi
Senſus, vbi oculis ipſa conſpexti tuis
Cruentum in altâ filium fixum cruce.
Miſerere. VIRGO *mitis es; fac, quod ſoles.*
Miſerere. MATER *es Dei; fac, quod potes.*

CAP. XXVII.

Sacer morbus vetus ſublatus.

SED nos porrò excerpamus, vt cœpimus. *Aegidius Liebenus,* pago *Attenhouio,* annos LXX. natus, ab anno ætatis vigeſimo, morbo Herculaneo, ſiue caduco, laborarat: & inuadebat maximè feſtis diebus, aut diuino cultui deſtinatis. Remedium à Diuâ in loco flagitauit, impetrauit, liber rediјt, & manſit.

Septembri.

CAP. XXVIII.

Aſthma & Apoplexia ſimul pulſa.

FRanciſcus Elandius, Theologus, ſacerdos & paſtor parochiæ (*Curiam* liceat dicere: ſed receptis vtendum eſt) quam *Capellam* Bruxellæ di-

cimus, diutino Hemorrhoïdum fluxu exhaustus attenuatusque est; tum & asthmate cœpit diuexari, ac mirificè suspiriosus esse. Eò denique deductus, vt medici restitui posse abnegarent: & iam ab aquâ intercute palàm metus esse, cùm pedes & tibiæ tumescerent, & quattuor sic annos langueret. Balnea, fomenta, alia adhibita: sed in peius ibat: & anno ipso sexagesimo tertio, apoplexiâ visus corripi, & mens & memoria minuta, lingua debilitata, inutilem functioni suæ reddebant. Vertit igitur se ad Deum, & hanc Diuam: quam inuisit, veneratusque est: & rediens, in ipsâ viâ quasi pruritum & nescio quem motum in tibijs sentit, & prætereà nouum aliquem in neruis & toto corpore vigorem. Sed domi cùm esset, planè pleneq; sanum se agnoscit, omnia detumuisse, stomacho vim redisse, Hemorrhoïdas cessasse: atque ex eo die (fatetur, & ad Dei gloriam iactat) vires & alacritatem habuit, quam vel in mediâ ætate vmquam. Qui diffidit, ad ipsum ito: viuit, & munus suum cum laude obit.

CAP. XXIX.

Femur fœdè vlcerosum sanescit.

ILLVSTRI stirpe mulier, *Martha Rosenbergia*, Baronis *Maximiliani Rosenbergij* filia, maritum in militiam nostram secuta fuerat, eoque amisso

vidua

vidua agebat, annos circiter LX. nata. Hæc ante biennium femore fædè affecta fuit, à summo eo ad genu, tribus vlceribus grandibus, minoribus aliis in ambitu duodenis. Ac primùm, pudore muliebri, verecundata partes eas viris ostendere, mulierum operâ ac curâ vsa fuerat: frustrà. adhibuit & chirurgum igitur, peritum, sedulum: frustrà. Ad Diuam confugit, somnio etiam monita. in quo sibi visa videre statuam eius in *Colle*, & aream, & aram, & siluam ambientem: atq; experrecta, calore quodam & instinctu interno impelli se ad iter sentit. Paret, in ipsâ viâ paullò melior facta; magis in loco; maximè cùm domum rediit, vlceribus omnibus, vnico excepto, sanis. Illud ipsum reliquum, biduo pòst sponte coiuit: ipsa quoque fassa & gloriata de meliore valetudine & viribus, quàm quibus anteà vsa fuisset.

CAP. XXX.

Veneficio affecta & panè confecta mulier, sanitatem recipit.

At mirum etiam hîc factum euentusque narranda, in fæminâ item sexagenariâ: quæ veneficio, nec sine Geniali operâ, affecta diu languit, & in solâ Diuæ benignitate repperit medelam. *Magdalena Preudhommia* illi nomen, patria Bruxella, artificium vestes aut scruta vendere, quo-

quo quæstu se & vitam tenebat. Fuit vt anno ∞. IↃ. XCIII. id est ante annos decem, *Berthemium* pagum veniret, iuxta Louanium, & id tempore messis. Ibi in agro, & dum frumenta demessa colliguntur, & deportantur; villicus hanc orat custodiæ operam dare, & nequis specie spicas legendi auferret. Suscipit, & ecce fæmina eiusdem pagi aduenit, & manipulos aliquot capit, asportat. Villicus ab istâ monitus, persequitur, & compertam malè excipit, & ipsum frumentum aufert. Indignata fæmilla, & huic statim minata, vt indici: *Et tu,* inquit, *tuo malo hoc mihi lues. Nam garrula, accusasti.* Eunt domum vtraque, & in vicino hæc diuersabatur: venítque mala fæmina, sed vultu bona, & faseolos aliquot frixos ei offert. De irâ etiam præteritâ dicit, sed præteritâ: obliteratum hoc totum in animo esse. Magdalena haud libens, tamen vel hoc nomine capit, ne videatur offensa: comedit pauculos, febrile aliquid eâ nocte sentit. Manè iterùm in agro, & dolor capitis aduenit, acer, intolerabilis: sic vt illa se torqueret, verteret, insanum in modum. Vespere etiam diarrhœa vehemens molestauit, & perseuerauit. Notæ fæminæ, & quæ malam illam nouerant, hanc obiurgare, quòd cibos de manu eius sumpsisset, quæ venefica vulgò audiret. Serum erat. redit Bruxellam Magdalena, & cubiculum sibi conducit apud *Simonem* quendam, in Sabuleto: sed non diu

diu hæret, quia ille ſordes eas & continuum (ſit honos auribus) ſterquilinium abhorrens, migrare iuſſit: quod etiam ter quaterq; alijs locis euênit. Omnes fugere, deſpuere: & velut purgamentum eam habere. Plures annos in hac miſeriâ egit, & ferè die ac nocte, quadraginta deiectiones habebat. Quæſierat interim remedia à medicis, non inuenerat: Berthemium etiam redierat, ab ipsâ maleficâ petitura, ſed ſupplicio affectam accepit. Quò nunc miſera? ad errorem aut culpam vulgariam. Audijt enim eſſe iuxta Hallas hominem talium gnarnm, qui iudicare de veneficijs, qui liberare poſſet: adijt, ſpem non rettulit, imò ætatem is huic malo eam damnauit. Certè magis magisque affligebatur, & annum totum nil niſi purum ſanguinem per aluum emiſit. Itaque debilitari ſupra modum, vix pedibus incedere, ſæpè per domum manibus pedibusque repere. Ecce aliud igitur remedium, ſed contra malum Genium à Genio tali. Mulier Bruxellæ conſulta, quę piatrix habebatur, vinum bibendum porrigit, herbulis aliquot temperatum. Biberat, domum redibat, in viâ iuxta Capucinorum templum malè fit, & nauſeat & (iterùm venia) vomit: quid? octo beſtiolas, quæ muſculos recentes à matre imitabantur, raro pilo, caudatas, & viuas. Bibit ſecundò, nihil exit: tertiò, piſciculos minutos è vilium capitonum genere duos eijcit, iterùm

alius generis quattuor, denique vermem instar modicæ viperæ. Post hæc meliùs habere visa, & præcordia magis libera: sed fluxus tamen manere, & iam cibi, vt assumpti erant, emitti. Decennium, in vniuersum, hæc afflictio: & miserante Deo, suadetur denique ad matrem eius ire, in *Asperum* & celebrem illum *Collem*. Destinat, sed ecce fæminæ duæ è notis illuc ierant, & reditum earum exspectat, auditura plura & rogatura. Cùm redissent, altera earum è ligno Quercus, de quâ diximus, frustulum cum hac participat, & suadet piâ in Diuam veneratione potui iniiciat, & bibat. Illa auidè accepto, statim ad templum quod *Capellam* dicunt (in propinquo habitabat) ire pergit; & ante Virginis altare inclinata, illâ feruidè inuocatâ, frustum ore sumit, atterit, & demittit. Vix factum, sentit pondus aliquod è stomacho sinistram in partem descendere: ceterùm toto corpore meliùs habere, atque adeò fluxum illum reprimi & sistere. Læta igitur, ad fæminam donatricem recurrit, nunciat, & statim ad iter se parat, & cum aliis adeò ciuibus pergit. Etiamnũuc fluxus cessare, & fortior meliorque assiduè in ipsâ viâ fieri: donec propinqua iam *Colli*, vbi suppliciorum locus est, ventre sic doluit, quasi partus instaret. Et coacta subsistere, alios præmisit, exceptis duabus fæminis, quarum altera filia eius erat. Ibi adnixa arbori, emisit parte genitali aliquid, instar

ſtar cullei aut veſicæ, magnitudine heminæ vinariæ circiter: atque id diſploſione quâdam & ſonitu. Fracta autem veſica (baculis & pedibus id fecêre) ſordes oſtendit varij coloris, & miſcellas, è luteo, viridi, cærulo, nigro. Sed emiſſâ eâ, nimium quantum vegeta & valida mulier facta: ac curſu præeuntes aſſecuta, ſimul ante Diuam preces, & hæc etiam grates, fuderunt. Fuſisque, reuerſæ iuxta Louanium diuerterunt: cùm eo die Magdalena decem circiter milliaria noſtra, ſine vllâ fatigatione feciſſet. Quid ampliùs? quod res eſt, exſpecta: liberam & immunem deinceps ab omni Geniali illo malo vixiſſe. Hæc in nobili illâ vrbium Bruxellâ nota: nec niſi impudentia neget, impietas cauilletur.

Et quem non Genium fuget,
Quam non Theſſalicam ſtriga,
Magni magna Dei parens?
De quâ Sacra profantur,
Hanc fore, quæ ſerpentis
Contereret caput improbi.
Feciſti ô Dea: porrò fac,
Et fraudes, laqueos Mali
Detege, ſolue, aut frange.

CAP. XXXI.

Religiosa virgo ab congenitâ claudicatione restituta.

VOLENS sciensque omitto quædam: nam quis finis sit? & paritatem fugio, atque ex eâ tædium. Dicam quod in nostrâ hac vrbe mirabile euênit, & me gnaro ac fortuito quodam teste. *Catharina Serraertia*, nobili stirpe virgo, *Antonij* Equitis filia, Deo castitatem & vitam vouit, in cœtu Virginum Louanij, quas *Albas* (ab habitu) vulgò vocant, *Diuo Victori* sacras. Ea ab natiuitate ipsâ clauda fuerat, pede altero breuiore, &, nisi cothurno adiuuaretur, inutili ad gressum. Caussa in coxendice apparebat, vbi os emotum suo situ retrorsum eminebat, & velut gibbum reddebat: genu autem suppositum intrò curuabatur, & breuitatem faciebat quam dixi, palmari circiter modo. Itaque altiusculo calceo necessum habebat attolli, aut nec ambulare. Quid, quòd neque ingeniculare & inflectere, nisi alterũ genu, posset? Et res hæc nota domesticis, & amicis omnibus; nota & calceolarijs, qui nuper aut olim tales illos cothurnos adaptassent. Nota & chirurgis, quos variè pater aduocauerat, peritissimos: nec impendij parcus in filiâ, & opum largus. Omnia in naturã pro vano fuêre: ita mansit ad annum quadragesimum ætatis. Eo tempore, famâ mota tot

mira-

miraculorum, & ipſa ad *Collem* adſpirauit: ſed qui quæque præerant (inter eos *Iacobus Janſſonius*, Theologiæ Doctor, amicus noſter & Virtutis) commeatum non indulgere, & monere acquieſceret in ſorte, quam Deus adſignaſſet; & melius ita ſalubriusque cenſeret. Acquieuit. donec ecce Ill^mus Princeps *Carolus-Philippus*, Haurechij Marchio, Louanium venit, pietatis ergò ad Diuam illam iturus. Hanc inuitat, & veniam impetrat: & cum conſorte ſuâ virgine, curru illuc eſt vecta. *Dieſthemium* veſpere diuerterunt, manè cum Marchione ipſa in eſſedo ad Collem: & in viâ, Princeps interrogare (ab ipſo audiui) *Ecquid precari Diuam pro ſanitate, & reſtitutione greſſus vellet?* Illa ambigere, & natiuum hoc malum dicere: tot annos tuliſſe, & porrò laturam quamdiu Deo viſum eſſet: oratum autem pro ſalute & quiete Eccleſiæ, ac patriæ, ſeriò veniſſe. Iam in ſacello, iam ſacro interſunt: & illa ab aure ſiniſtrâ dolorẽ viſa percipere, qui totum corpus permearet aduſque femur, & tibiã adfectam. Nihil etiam ſuſpicari: ſacris peractis ad prandiolum, inde in eſſedum, in eo Louanium veniũt. Et quia veſpera erat, ſtatim (vt Antiſtitam ſalutauit, & ſe exhibuit) ad cellulam properat; ſed enim in adſcenſu, aduertit calceum illum altiuſculum impedimento ſibi eſſe, & gradum refrænare. Cùm aſcendit igitur, abijcit, & videt abſque eo (numquam an-

teà factum) insistere, & ambulare rectam posse. Percipit & tensiones quasdam , & laxationes in totâ eâ parte : atque gaudio attonita , orationi incumbit, Deum & Diuam rogat , firmum & proprium hoc bonum sibi esse. Lassa denique in lectulum incumbit : manè surgens , & experta , videt nihil cothurno opus esse. æquales soleas sumit, & iis quaqua uersus inambulat, & Antistitam ac sodales gnaras facit, & se ostendit. Mirari omnes, laudes dicere, & canere : denique fama in vrbem , & statim ad Marchionem deferri. Ego ei fortè aderam , & seriis de rebus sermones erant, conclaui etiam clauso. Pulsant validè , ingressi Miraculum acclamant, & narrant: ipse gaudio exsultare, & pias lacrymas manare. Mittere tamen *Philippum Numannum* (istum vnà venerat) virum fidei & probitatis notum, cum alio nobili, vt ipsi adirent & oculis vsurparent, satin' certò ita esset? Clara , conspecta omnia : ergo veniam impetrat, vt secum ea Virgo Bruxellam iret, & Ser^mæ *Isabellæ,* Principi nostræ, piissimæ fæminarum, sisteretur. Factum : & ipsa Virgo assiduè melior , non gressum solùm , sed modulum tibiæ (quæ attenuatior anteà) receperat , & gibbum in femore exstantem amiserat. Ipse calceus altior eò latus, quem & nos vidimus , & mensi sumus , ad modum suprà dictum : qui ad aram deinde D. Virginis appensus, monumentum rei exstat. Exhibuit

buit se omnibus, etiam Illmo Antistiti Mechliniensi, qui tum Bruxellę: is inquisiuit, & comperit fraude omnia vacua, Deo plena.

CAP. XXXII.

Prolapsus vteri subitò repositus, firmatusq́;.

ITA fuit. neque aliter in *Magdalenâ Horeniâ*, Bruxellæ, virgine adultâ, & quinquaginta circiter annorum. Ea ante annos tres enisa aliquid ab alto sumere, dum viribus se attollit & sublimat; interiora viscerum læsit, & vteri pars procidit, atque in loco quem fæmineus pudor celat, propendit. Turpe malum, triste malum: & medici vix spondent leuamen. Retinaculum aliquod, fasciari & inuolui, & vetare vlteriorem aut totum lapsum. At dolor tamen continuus adest, & gressus impedimentum, & quiete etsi inquietâ est opus. Ita in illâ fuit ad Octobrem vsque mensem: & tum diuino instinctu, & comitatu honestiorum matronarum aliquot aut virginum, ad *Collem* sacrum est vecta. Orauit, pars ea reducta & firmata est, fascias Diuæ obtulit liberatrici.

ↀ.IↃC.III.

CAP.

CAP. XXXIII.

Cephalalgia continua, & permolesta, sublata.

SÆPE *Louanium* nostrum, atque etiamnunc vocat. Quid mirum? sedes illa pietatis & doctrinæ est: in Deum & diuina afficitur, & fructum ac gaudium sæpè sentit. Louanij igitur, inter alia religiosorum cœnobia, duo sunt, quæ Ill^mus Princeps *Guilielmus Croÿus*, Dux Soræ, & idem magni illius *Caroli Quinti* educator & doctor, suâ pecuniâ struxit: aut certè, eo defuncto, vxor. Sine liberis enim erat, & magnas opes diuino cultui, etiam post se, impendit. Hoc fine extra opidum, ad arcem *Heuerléam*, cœtui Cælestinorum sacram ædem, & ædificia alia ampla struxit, instruxitque: in ipsâ vrbe, Virginum, quæ supremæ Virgini, *Annunciatæ* titulo, ex instituto sacrantur. Inter istas erat *Anna Laurentia*, annos nunc sexaginta tres nata: quæ cùm, de more, inter consortes caneret (ante annos circiter octodecim) caneret dico, & vocem altiùs tolleret, correpta est dolore capitis, qui vltra patientiam esset: secutusque tinnitus & sonitus in eo continuus, velut horologij, per rotulas suas labentis. Itaque secedere, & diuinis officijs abesse plurimùm coacta: cùm adeò cantum non ferret, vt vix vocem aut sermonem elatiorem. Insomnia accedebat, &

corpore

corpore ac viribus iam tabeſcebat. Fama tetigit de *Diuâ Aſpricolle*, animum & preces eò vertit: ſed quia, ex lege, nefas finibus ſacrati loci egredi; ecce Virgines in horto elegerant ſacellum quoddam modicum, & collapſum inſtaurauerant, in quo Diua illa, atque inſtar eius, coleretur. Huc triduum ſe contulit, piè precibus precata eſt: ſub veſperam, valdè alleuata animo ac corpore, noctem eam quietam habuit, nullo ſonitu interpellante aut moleſtante. Imò experrecta, ſanam ſe ac vegetam ſenſit: ac deinceps bonâ fide manſit.

CAP. XXXIIII.

Vehemens Paralyſis curata.

Et tale in religiosâ, ſed vrbe aliâ, & valetudine: Antuerpiæ dico, & in Paralyſi, ac membrorum omnium ſtupore aut inuſu. Erat *Anna Bruynia*, in cœtu *Clariſſarum*, Diuum Franciſcũ æmulantium: quæ anno ∞. IↃ. XCVII. in morbum incidit ancipitem, vel vt iudicabant, extremum: atque adeò bis Sacramentorum adminiſtratione ad exitum erat, communi decreto, præparata. Tamen refici leuiter viſa: ſed hactenus, vt ſcipione innixa, aut parieti inclinata, ambulare lentè & trepidè poſſet. Mox incumbit malum, & plenâ reſolutione neruorum adfecta, nec ambulare vltrà, nec ingeniculare, nec ſtare quidem potuit:

tuit: aut si loco mouenda esset, trãsferri à duabus fæminis, aut certè trahi, necessum haberet. Ipsæ manus plurimùm sic immobiles, vt cibari alienâ ope manuque, instar infantium, deberet. Sex annos impotentia hęc tenuit: nec medici, pharmaca, balnea, vnguina, hilum profuerunt. Desperata, ad piam illam Matrem respexit: & Antistitam suam rogauit (quoniam ipsa obstricta non egredi) mittere è Laicis Virginibus, quæ vicẽ suam functæ, munusculum & preces in *Aspero Colle* offerrent. Facilè impetrat, eunt, biduum orant: ipso tertio die, manè cùm experrecta Anna esset, dolor etiam habuit & angor, in morbo nondum soluto. Tamen confisa dixit, *Et quis Deo legem ponit? quis miserationi eius terminum? Quod non est, esse potest: imò erit, adiuua ô Diua.* Dixerat, vigorem nouum capit, & impetum surgẽdi, atque ad Chorum eundi. Arripit baculum lecto vicinum, innititur: procedit, videt opus non esse, abiicit: & sine adminiculo (mirata ipsa, cruce se signans, & bis terque precata) ad Chorum venit, prosternitur, laudes & grates Deo ac Diuæ dicit. Facit idẽ Antistita, ab ipsâ iam monita, & publicè vniuersus ille cœtus. O gratas à piis illis laudes! & addo, sanitatem huic ratam.

v. Kal. Octob.

CAP.

Cap. XXXV.

A duro & diro Cancro virgo religiosa liberata.

ITERVM in clarâ vrbium *Antuerpiâ,* & in religiosâ Virgine *Margaretâ Perriâ,* Miraculum illustre. Ea Margareta in cœtu tertij ordinis *D. Francisci,* agebat annum trigesimum: & iam duos annos ac menses quattuor infestata duro tumore, in vtrâque mammâ, fuerat: quem medici consensu *Cancrum* definierunt. Et erat. nam præter duritiem, quæ lapidis videbatur, liuor aderat, perpetuus dolor & exesio: & serpebat sub alã in dorsum vsque malum. Horrebant, qui adspiciebant: quid illa misera quæ ferebat? Non motum, non quietem tolerabat: ipsas noctes insomnes plurimùm, & sedens (nam decumbere inimicum) transigebat. Brachium prætereà alterũ stupere & rigescere, & nec ad caput admouere posse. Quid etiam? ô Deus benè tuos exerces: herniæ malum iam ab octo annis affligebat. Medici, medicæ, variè aduocati aut euocati, manum adhibuerunt, non remedium: & victi denique ægram deponere, & carcinoma illud non, nisi diuinâ ope, curandum dictitare. Ea adfuit, & Diua Aspricollis, ab hac occasione. Iam narraui, *Annam Bruyniam* in eâdem vrbe miraculo persanatam: vênit ad huius aures, spem & votum concipit, & Antistitam

Pridie Nonas Nouemb.

ſuam adit,& commeatum poſcit. Hæc indulget, comitem è ſuis adiungit: perueniunt, orant,& trino ſacrificio Miſſæ interſunt. In primo, debilitari & langueſcere ſatis cœpit : ſed ſacro Domini corpori cùm communicaſſet, meliùs exinde habuit,& mox in tertio ſacrificio viſa manum ſentire certò, quæ fricaret & demulceret partes cauſſarias, & dolorem tolleret, atque adeò ſanaret. quam manum, niſi diuinam? Illam, illam: & omni malo depulſo, extemplò, imò in templo, conualuit: omni. etiam illo Herniæ, quod, vt dixi, vetus habebat. Quæ, putas, lætitia ſacrarum Virginum, cùm ad eas rediit? quæ admiratio medicorum,& ibi ciuium? Omnes concurrere, ad videndum: illi etiam, ad tractandum & explorandum. Vera ſanitas erat, nihil mimicum : & vera etiamnunc manet. O Diua, quæ non curanda curas, hanc deſperatam patriam etiam adſpice & adiuua. Nam

Altera iam bello ciuili voluitur ætas,
Suisq́ue Belga viribus
Interit, ac toti debet ludibria mundo:
Heu triste fatum! quis modus
Et quis finis erit? finis, ſi turbida vita,
Emancipata crimini,
Mundatur, ſi vindicat hanc ſibi maſcula virtus.
Tu Diua conantes iuua.
Et veluti cancer ferus ille quieuit, & à te
Prohibitus vltrà ſerpere:

Sic

Sic gangrana mali desæuiat intestini,
Et in vicem veniat Quies.
Illa Quies optata bonis, & suspirata:
Adspira, & indulge frui.

CAP. XXXVI.

Languor varius mixtusq́; curatus.

EST Louanij in meâ viciniâ, sic vt manu tangi pænè possit, *Thomas Blijlemius*, vir perhonestus & amicus noster, vigilum vigil Pręfectus. Filia illi est, aut fuit (nã Deo dedit & dicauit) *Michaëla*, quæ in B. Virginis *Annunciatæ* cœnobio religiosã vitam est professa. Hæc in languorem incidit prauum, occultũ, incertâ causâ: qui cor assiduè obsideret, & angeret; item suspirium gigneret; imbecillitatẽ denique omnium virium pareret; sudore, vno aliquo die, vel septies erumpente. Nausea stomachi accessit, nec appetitu, sed imperio, leue aliquid cibi sumebat. Sex menses ita languit, nec periti nostri medici profuêre: profuit illa cælestis, & *Virgini Aspricolli* se deuouit, eiusque sacellum (quod antè monui) in horto ibi piè structum adornatumque, inuisit. Dum illìc ergo precatur, vigorem nouum in corpore sentiscit: eodemq; die in genua prostrata, orationes aliquot solitas legit. Hoc ei à quinque mensibus non licitum animos addit: & nocte in psallentium chorum ingressa,

 dum

dum cum iisdem psallit, ipso momento quo inclytum illud *Salue Regina* canitur, manum super humeros incumbentem & prementem percipit, atq; adeò ipsos digitos tractim diducentem. Mota est, & subsiliit, & respexit: neminem videt. Lectum & somnum petiit, iterùm surrexit, & manè in templo sic clarum & validum voce suâ concinuit, vt mirarentur aliæ Virgines, quæ tam sonora vox, & vnde hoc robur? Talis est, & maneat: pro patriâ, parentibus, sed & vicinis oret.

CAP. XXXVII.

Apoplexia & Spasmus fugantur.

EST Anuerpiæ *Angela Wouteria,* patre *Matthiâ,* vasculario; quæ tredecim annos nata incidit in Apoplexiam, & præsertim dextri totius lateris. Adhærebat tremor & quassatio artuum, vt ire, stare, sedere sine agitatione non posset. Ampliùs, lingua & os primùm impediri, & balbum loqui: tum mutescere, & sensu denique alienari, & palàm dementire. Spasmum siue conuulsionem mixtam esse, medici etiam censebant: sed medelam nemo ferebat. Parentes mœsti, suasi sunt ad Diuam nostram hanc ducere: quod destinant vouentq́ue facere, vtique cum eâ eorum alter. Dum in eo sunt, Virginis festum, quod *Præsentatio* dicitur, aduênit: & pater obseruat, ac manè

nè vxorem monet, cum filiâ ad templum Diuæ ſacrum in eâ vrbe ire, & precari. Exſequitur, cereum emit, & puellæ iubet accendere, accenſumq́ue ante aram Diuę collocare. Quod fecit, ipsâ manu ægrâ; quam attollere tamen, niſi adiuuante alterâ, non quiuit. Ecce autem hîc mirum. cereus ille ſic benè accenſus, ſponte extinguitur, ſine vento aut aliâ vi; iterumq́ue accenditur, reponitur vt antè; exſtinguitur ſecundò, tertioq́ue fit idem. Mater mirata, & toto corde Deum precata pro filiæ ſalute, pro ſuo ſolatio, domum redit. Nihil eo die filia mutat: ſed ſequenti, benè manè ſurgit, ſeſe veſtit, calceat, deſcendit. Mirantur parentes, & trepidè gaudēt: mater, *Quis te alleuauit, & veſtiit?* Illa, *Ego me*, inquit. *Sine alienâ operâ? Sine vllâ.* Tum iſti ſeriò gaudere: & magis cùm ambulare, ſedere, ſtare, omnia pro ſanâ facere vident. Et gratias ergo Diuæ agunt, & tam inopinatam ei ſalutem meritò adſcribunt, & diuulgant.

CAP. XXXVIII.

Mirus, nec ſine Genio fortaſſe morbus, tollitur.

IBIDEM etiam *Barbara à Bergis, Gerardi* Doctoris medici filia, in monaſterio deuota Deo virgo erat, quod *Diui Auguſtini* inſtitutum & normam profitetur, & inter pia opera, Elephantiacis ſiue leproſis curat. Hæc annos triginta ſex fecerat,

rat, cùm incerto morbo, ſed graui deiicitur, qui ſex totos annos& tres menſes adfixam lectulo habet. Incerto dixi. nam medici variè diſſerebant; alij Cancrum internum eſſe; alij Melancholiam Hypochondriacam, ſed variis ſymptomatis mixtam. Certè grauia & inſolita patiebatur. vt, cordis perpetuam ferè palpitationem; vt, angorem & animi deliquium, quod occupabat, ſimul aliquis vel leuiter eam tangeret: atque ita, vt mortem in limine eſſe iudicares. Inde factum, vt vix bis terq́ue in anno lecto demoueretur, concinnandi & inſternendi cauſsâ: & hoc tam periculosè, vt quâdam vice in lectulum humi depoſitam, & ſic ægreſcentem, nemo auſus ſit tangere, manſeritque ad quindecim dies. Multis & primariis viris hæc nota, quos nouitas rei ad viſendum, aut & miſeratio excitabat: atque eò res venit, vt neque linteo corpus mundare aut tergere: quid corpus? nec ſpondam aut partem lignei lecti digito libare, ſine manifeſto eius deliquio, liceret. Itaq; virgines, quę curabant, lectum interim ſpinis circumdederãt, ne quis temerè manũ admoueret, cum tantâ ægrę noxâ. Ampliùs, contractio neruorum ex tam longo decubitu ſecuta, & ſiniſtra tibia toto pede breuior, quàm dextra erat. Denique ſex ipſos menſes (obſerua) ante curationem, lecto ſe non mouerat: viua non viua, portentum vix homo. Et ſanè aliquid Geniale huic toti morbo interueniſſe, facilè

cilè ego ſuadeor: neque mirum igitur, humanâ nullâ ope ſublatum. Diuinâ opus fuit, & ad hanc ventum. Virgo noſtra, iam in eâ vrbe celebris, inuocata; & ipſa Præfecta cœtui, pia & amans ſuarum fæmina, vicem ægræ, eò iuit. Rediijt, nihil mutatum repperit: nec ægra tamen animo aut ſpe deijcitur, ſed ait *Deſtinatum ſibi, ter eò mittere, aut certè ipſam ſe (quod ſperabat) tertiò illuc ire.* Sub id tempus, perhoneſtus quidam Canonicus Antuerpiæ, ſacrificium Miſſæ in eo cœnobio fortè offerebat: oblatoque, ad ægram viſit, vt anteà ſæpiùs, & dicit, in ipſo ſacrificio memorem ſe eius precibus fuiſſe, & decreuiſſe ad Diuam, vicem illius, ire. Valdè lætari viſa eſt, hoc promiſſo: & ipſe in rem contulit, atque vnà cum *Vulmaro Scheto,* qui Paſtor in eo loco, iter ineunt, & a. d. III. Nonarum Nouembrium ibi ſe ſiſtunt. Myſticum ſacrum pro eâ offerunt: & ecce eodem die, vires illa abſens recipere viſa eſt, ſed mox acres dolores ſecuti, ſic vt in febrim morbus tranſiret. Sequenti autem die, iterùm emendatio & alacritas, & vnam ex aſſiſtentibus rogat, manum ſibi commodare leuaturæ. Facit, & tactu illo (quod ſolet) non offenditur, imò adſurgit, pedibus inſtat: quod altera ſic miratur, vt clamet, & eam deſerat, iterùm in lectum ſic delapſam. Sed ſequenti ecce die, ſeriò & certò iam ſanam ſe approbat. veſtes manè petit, ſumit, ipſa induit, nullo adiu-

torio: descendit, ambulat, ad focum sedet, cibum potumque capit. Quæ voces videntium, quæ gaudia? lacrimas etiam aliquæ non tenent. At illa magis magisque vigescere: & fassa est, infundi sibi vires, vt aquam ab alto, & per corpus totum manare ac dispergi. Sic igitur refecta, ipsa tertiam peregrinationem (quod prædixerat) ad Diuam nostram obiuit, rediuit, populisque mirantibus se ostendit.

CAP. XXXIX.

Auditus surdæ redditus.

O*Vdergemium* pagus est, in exitu Sogniacensis siluæ, Bruxellam versus: & ibi Virginum cœnobium à Ducibus Brabantiæ, inter plura alia institutum, vt pietas maiorum fuit. Inter eas *Hadriana Gousia,* quæ ab annis iam triginta octo surda facta erat: vt, non dicam verba aut sermones, sed nec cantum, nec validũ campani æris sonum audiret, nisi leuiter & incertò. Adhærebat dolor in vertice capitis assiduus, & strepitus in auribus permolestus, qui murmur rotæ molaris referret. Post medicos, ad *Diuam Aspricollem* bis misit: & à reditu, cùm noctu quieti se componeret, nondum etiam dormiens: vidit adstantem lecto Diuam Virginem, quæ oculis sublatis intentisq; adspiciebat. Primùm formidine aliquâ correpta est;

eſt; ſed depulsâ, ad preces ſe vertit, & ſanitatem ab eâ ſupplex rogat. Statim Diua manum exſerit, tempus vtrumque in capite ei tangit, tangit & oculos: & verba addidit, quæ edere Virgini non eſt viſum. At ſequenti die meliùs illa audire, & mox meliùs meliusq́ue, donec ad verum & veterem ſenſum venit.

Cap. XL.

Clauda in greſſum erigitur.

M*Argareta*, filia *Ioannis Neomagi*, aromatarij Antuerpiæ, tredecim annos nata, clauda ab infantiâ fuerat, id eſt à ſexto ætatis menſe. Clauda inquam, vt toto palmo pes alter retractior eſſet, & in calceo altiore ac ſuffulto ambularet: id quoque ægrè, nec niſi digitis primoribus, calce ſolum vix calcans. Patrem igitur orat, copiâ hac miraculorum excîta, ad Diuam iſtam ſe mitti: mittit, & cum eâ ancillam. Biduum ibi ſunt, orant: ipſo ſecundo die, Miſſæ ſacrificio, animus puellæ dicit (id eſt, bonus Genius) ſanam eſſe, adſurgeret, experiretur. Audit, ancillę dicit, & calceum altiorem abiicit, vtroque pede æqualiter inſiſtit. Dieſthemium veniunt, alios calceos pares emunt, domum redeunt, lętificant parentes.

CAP. XLI.

Puella malis Geniis inſeſſa, & diu poſſeſſa, vindicatur & ſibi redditur.

INſulas Flandriæ opidum appellamus, mercatu & opibus celebre: in quo *Catharina Buſia* erat, ſed non pro nomine ſuo pura. Malus Genius, aut veriùs Genij, eam ſedem ſibi, arcano Dei permiſſu, legerant ceperantque, & iam ab anno ætatis decimoſexto tenebant. O puellæ miſerias, aut iniurias! torquebant, diſtrahebant, geſtus motusque fœdos, aut ſupra naturã validos, edebant: & ſæpè quini aut ſeni homines non erant coërcendæ. Quid, quòd Latinè, Græcè, Hebraïcè loquebatur? Quid, quòd præterita & occulta edicebat, facta aliena, aut culpas? Et euênit, cùm duo milites (Heluetij erant) ſigna & caſtra deſeruiſſent ad Oſtendam, & in opidũ illud veniſſent, rumorem ſparſerunt de eâ deditâ, & valdè adfirmarunt. Creduli ciues lętari, alius alij nunciare: ſed hæc, interno ſuo auctore, falſa dicere, & ampliùs addere, *Duos iſtos profugos eſſe, & ex opido Nouoportu argenteam thecam, Dominici corporis receptaculum, furto abſtuliſſe. Rem ſic habere. inquirerẽt: ſeſe autem cogi ad vulgandum à magno* (ita loquebatur) *magiſtro.* Inquiſiti, comperti ſunt: & talia multa efferebat. Amici ad Exorciſmos, Eccleſię ſollen-

ſollennes, rem deduxerunt. ſæpè vſurpati, & iterati ſunt: cum illo denique fructu, vt ſeptem Genij (tot ſe eſſe dixerant) eiicerentur. Sed falsò dixerant, plures enim erant, quod res oſtendit. Priuſquam autem eiicerentur, dignum memoratu, per puellæ os acus multas effuderunt, item ſulphur, nummum argenteum eroſum, clauum ferreũ palmarem. Sed quod meritò admiremur, in turbâ adſiſtentium fuit vnus, qui à Diuâ noſttâ recèns veniret: quem puella deſignans, *Et tu,* inquit, *ibi es? Vnde venias, quid adferas, ſatis ſcio. A Mariâ illâ Aſpricolle es, quam viſum iuiſti.* Alij in eum oculos coniiciunt, & ipſe adiurator ſiue Exorciſta (cui *Silueſtro* nomen, è Capucinorum cœtu) appellat eum, & rogat. Ille fatetur, & quercus etiã fragmentum ſe adferre. Silueſter bono conſilio, an inſtinctu potiùs, de quercu aſſulã poſcit, & ſumit: & puellę in os inſerit, ac iubet comedere ac demittere. Paret. vix demiſerat, cùm Genius in gutture ſe oſtendit, clamat & queritur ardere ſe ac torqueri à ligno. addidit, tres etiam reliquos ſe in hoſpitio iſto eſſe. Iterumq́ue adiuratus & adiurati de egreſſu, facturos reſpondent, idq́ue *virtute & interceſſione Mariæ Aſpricollis. Quo ſigno?* inquit ille: *Vitream,* inquiunt, *frangemus.* Duo egreſſi, frangunt: tertius vltimusq́ue clauum ferreum è pariete eductum in vitream proiicit, nec tamen tangit. At ille in exitu altùm

 clamat,

clamat, *Viuat Domina Asfricollis, quæ egredi me cogit*. Quid? inquies. ipſe laudat & magnificat? Ita. ſic & à Chriſto olim eiecti, prædicabant, & teſtabantur *filium Dei eſſe*. Sed de puellâ, pura ſemel facta, ex eo manſit; ad Collem venit, nouem ibi dies precata, & ſacris operata eſt. O quis ille malus Diuæ vires abnuat, quas princeps malorum Genius agnoſcit?

CAP. XLII.

Cæcus ab vtroque oculo illuminatur.

ANtonius Grotius, è confinio Antuerpiæ, militem ibidem in propugnaculo aliquo egit. Ante annos ferè ſeptem, defluxio in oculum dextrum facta vexauit, & adegit Antuerpiam ire, medicinæ cauſsâ. Adhibita eſt, ſed adeò non iuuit, vt cæcum fecerit, amiſſo prorſus oculi eius vſu. Rediit ad militiam: & biennio pòſt idem fluxus in alterum oculum incubuit, eodem fine. Nam & huius vſum intra dies octo planiſſimè amiſit. Ita militiam coactus deſerere, Antuerpiam ſe contulit, reſculas ſuas vendidit, & paulliſper eâ pecuniâ ſe tolerauit. Inſumptâ, ad mendicimonium verſus, ſtipe aut cibo vicatim quæſito ſuſtentabatur. Sed audito de Diuâ Virgine, ad eam iter deſtinat, & ingreditur, puero ductore. Preces fundit, triduum hæret, ac quoque die bis

aquâ

aquâ ibi fontanâ oculos lauat. Primò die nihil mutat: ſequenti, dolores acutos in capite, & præſertim circa oculos, habet; tertio, cùm Dominicum corpus ſumpſiſſet, & ſub veſperam in Sacello precaretur, viſum ei vincula quędam in oculis rumpi, & ſtatim aperti ſunt, manſeruntque, ad plenam viſionem. Multi grauesque teſtes, & mali huius, & remedij: nec ambigere eſt, niſi iis, qui ex profeſſo impugnant Diuam & diuina.

CAP. XLIII.

Herpes exedens ſiſtitur, fugaturque.

HAdrianus Asbroeckius, notum Bruxellę nomen & in munere publico, filium *Guilielmum* habuit, quem *Herpes* occupauit, & depaſci cœpit: ex illo peſſimo genere, quem *Exedentem* medici vocant, inſtar ignis peruadentem & abſumentem. Puſtulæ erant, & papulæ, ſed ſtillantes pure ſordido: atque eæ toto corpore, totâ facie ſparſæ, vt liberum nihil, præter os ſolum, eſſet. Pruritus accedebat, & pueri frictus aſſiduus, ſic vt ſanguis paſſim manaret: & iam penetrabãt vlcera atque exedebant cutem, carnem, ad ipſa vſque oſſa. Fœdus aſpectus, & fugabat videntes. Medici adhibiti abſiſtere, indomitum malum cenſere: Diua aduocatur. Parens vterque puerum defert, & offert: redeunt, nec medelæ copiam

VII. Kal. Iulias.

piam

piam primò vident. Sed mox deinde apparuit vlcera ſiccari, minui, euaneſcere: vt intra quindecim dies nihil maligni in corpore eſſet, ſpecie omni morbi, cum ipſo, depulsâ. Ne cicatrix quidem (ô mirabile!) vſquam conſpici potuit.

Cap. XLIIII.

Vulnus incurabile curatum.

IOannes *Courteſius*, inter belli adminiſtros, Antuerpiæ domum habebat. Fortè in Campaniâ noſtrâ, ad *Hoochſtratam* arcem, in rixâ aliquâ, ictus gladio punctim fuit: idque in manu iuxta pollicem, ſed ita vt ad cubitum læſio & vis pertingeret, ac nerui plerique brachij abſcinderentur. Dum curatur, inflammatio ſuperuênit; & medicantium ſententia decretoria, brachium amitti atque abſcindi, aut vitam debere. Ille tamen mollior ad iſta, abnuere, & mortem potiùs eligere: ſed ante omnia ad Diuam Hallenſem recurrere, & votum ei vouere. Audit ab ipſo voto, & intra paucos dies ſanitatem recipit, & vires: ita vt Antuerpiam rediret, & inde Hallas iret. Ceterùm plena illa ſanitas non fuit; manus manca, & digiti tres primores rigidi, & ſine motu, manſerunt. Non impotentia hæc (nos ſcimus) numinis, ſed prouidentia fuit: & in partem venire Diuam etiam *Aſpricollem* voluit, aut potiùs idem Deus

&

& Diua hîc etiam reliqua beneficij ire expunctum. Venit eò, inuocat: globulos, quibus preces ſolet perſoluere, ſacerdoti offert, vt ſacram ſtatuam tangant. Dum recipit, manum laxatam videt, moueri, claudi, vt anteà, & nihil ex contractione vltrà eſſe.

Prid. Nonas Iul. ∞. IↃC. IIII.

Cap. XLV.

Fœda facies membrorum correcta, & congenita reductio laxata.

PLVRA ſunt, & ſciens quædam omiſi: quàm multa & ipſi, qui beneficia adepti, gaudij ſui tacitâ conſcientiâ contenti, non retulerunt ad Actuarium, aut expreſſerunt? Pænè liquet, altera tanta dictis eſſe. At claudam iam (nec Diua tamen adhuc ſuum fontem:) ſed ego, inquam, claudam inſigni & nobili curatione hominis externi, quæ Belgicam famâ & admiratione ſui impleuit. Erat Bruxellæ *Ioannes Clemens*, filius *Iacobi*, Lucernæ in mediis Heluetiis natus. Sed ad hæc loca cum patre venit, quo tempore *Erneſtus Auſtriacus* præerat: ô Princeps bonus, & bono noſtro natus, ſi Deo viſum diuturnum eum hîc eſſe! Venit autem ipſe pater, in comitatu Poloni viri nobilis, *Tobiæ Metzkuæ*, cui, in peritiâ aliquâ linguarum, pro interprete eſſet. Sed enim iſte *Ioannes* à natiuitate claudus, debilis, imò mon-

ſtroſâ quâdam facie corporis fuit. Tibiæ & pedes contracti, & antrorſum verſi in pectus: ſic vt genua iniungerentur & adhæreſcerent, nec eſſet digitum aut aliud immittere, tamquam natiuâ concretione. Imò verò cauitas, & velut putei, apparuerunt ſub pectore, cùm ſanatus ille fuit. Idem in vtroque femore, & ventre imo iungebantur. Globoſum aliquod corpus diceres, neç ſtare, iacere, ambulare idoneum: ſedere tantùm, & ſedendo proſerpere, manuum aliquo nixu, quę fulcris etiam iuuabantur. Hæc deformitas patri dolori, matri etiam exitio fuerat: quę in partu obiit, cùm ventre exſecto *Cæſo* hic prodiit, triſti fato. Talis igitur, cum patre delatus inter impedimenta, variis Belgicæ locis cum eo fuit: vbique viſus, deteſtatione aut miſeratione, vt ingenium hominum erat. Pater varia tentauit, curando & corrigendo: etiam ad inclytas thermas Aquægranenſium miſit: ſed dum ibi eſt, patrem amiſit, à prædonibus interfectum. Noua calamitas. Bruxellam rediit, paternam pecuniolam conſumpſit, benignitate alienâ deinceps ſuſtentatus: ibi, Antuerpię, in ipsâ Batauiâ, Zelandiâ: nam & ad hæc loca errabundus iuit. Tamen religione tactus ad nos rediit, & ſtipe diurnâ victitauit: donec moti miſeratione aliqui ciuium, picturæ artem diſcere ſuaſerunt, & magiſtrum reppererunt. Diſcit, & inibi crebrâ famâ motus, capitur

∞. IɔCI.

ad

ad Diuam nostram venire, si fortè & ipse opem ac solatium referret. Vectus est curru, in Sacellum repsit, culpas confessione & pœnitentiâ expiauit, sacram hostiam sumpsit: & paullò pòst angi visus & animo collabi, item dolores in omni corpore sentire: denique sudor à capite ad calces diffluere. Et dum conatur egredi, atq; aëre refici, magis increuit morbus: mansitq; volens nolens totum diem in vesperam. Tunc sollennes Diuæ laudes canebantur, & ipse ante aram: sentitque palàm à terrâ se attolli, & pedes antè contortos & ligatos laxari, deiici: idque thorace, qui velabat, per vim disrupto: & statim directus, pedibus suis stetit. Ipse attonitus: quid alij? in tantâ mutatione, animo iterùm labi & corpore visus; sed erigitur, in sede collocatur, vestes tegendo adferuntur, & feminalia inducuntur. Vires deinde magis magisque augescere: ipsæ tibię tenues & exsuccæ, carne & sanguine impleri. Alterum autem mirum. vulnus in capite ante dies quindedim acceperat, nec id coïuerat: coïuit sponte ipso illo tempore, & cicatricem accepit, Hæc turbis ibi visa, hæc Louanij cùm rediit, hæc Bruxellæ: & quis non concurrit? Audiui medicos primarios, & talium haud temerè credulos, exclamantes, *Verè hanc vim & manum Dei esse.*

Nonis Iuliis.

CAP. XLVI.

Finis, & pro Patriâ preces.

VERE fuit, & tua ô DIVA: porrò benefica esse perge, & in corpore animum etiam cura. Cura illos, qui à Deo & à te versi, prisca sacra & ritus deseruerunt, nouis adhæserunt: iterùm deserant, & tam claris signis moniti hîc Deum, hîc pietatem esse, rebus docti assentiantur. Et patriæ denique adflictæ, & iam extremum pænè suspirantis, miserere: quod versu seriò & calidè rogamus: audi, exaudi.

DIVA, *quæ gentes hominum, salutis*
Exsules, partu recreas beato:
Astra quæ pandis, veterumq́ue mutas
Fata parentum.

DIVA, *quæ gaudens iterare dona*
Erigis lapsos, trepidisq́ue robur
Addis, & seruas variis periclis
Vndique cinctos.

Clamat hoc ætas vetus, ista clamat:
Belgica hoc HALLIS, GRVDIISQVE, *vidit,*
Et palàm iamnunc videt in propinquo
Colle SICHEMI.

Hîc tui vultus modica est imago,
Sed potens præsensq́ue leuare noxas,
Quas neget curare vel Aesculapi
Docta medela:

Cedit

Cedit hîc febris mala, cedit hydrops,
Claudus hîc greſſum recipit, ſonorem
Surdus admittit, radios diei
Cæcus ab ortu.
Adſtupet quiſquis videt, & ſolutâ
Voce mox laudans, precibus fatigat,
Vt ſibi cariſq; ſuis viciſſim
Suppetieris.
DIVA *fac nobis, miſerare Belgas:*
Quos nimis ſæuis agitat procellis
Ciuicum bellum, & minitatur ipſam
Mergere nauim.
Tu malis feſſos releua, & fauente
Pacis, indulge, recreemur aurâ:
Tunc tibi laudes, Dea, dicet omnis
Sexus & ætas.

FINIS.

APPROBATIO.

MIRA hæc Dei opera, ad inuocationem, intercessionem, & honorem gloriosissimæ Virginis Mariæ facta, & iussu nostro consignata confirmataque tabulis ac testimoniis publicis, clarissimi disertissimique D. Iusti Lipsij pio stilo elaborata, luci dentur.

Matthias Archiepiscopus Mechliniensis.

LIBELLVS *iste, vt luculentam habet diuinorum operum narrationem, ita angelico elogio admodum consentaneè proferetur in lucem:* Etenim Sacramentum Regis abscondere bonum est: opera autem Dei reuelare & confiteri honorificum est. *Tob.* 12.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus, Apostolicus ac Archiducalis librorum censor.

R E-

REIECTIVNCVLA

SANNIONIS CVIVSDAM BATAVI.

FVIT *his diebus, Lector, nescio quis homo nebulo (ita est, & nugas meras & sordes loquitur, & id plebeiâ suâ linguâ) homo, inquam, nebulo qui* DIVAM *& me peteret, & conuiciorum strue vtrumque oneraret. Vidi, legi, risi, etsi in morbo atque eo ancipiti: denique atra etiam bilis mea, credo, incaluit, & hæc pauca apud te dicere vel fundere iussit, quãuis neglectim. Quid enim accuratè in illum opus, quem ego infra iram meam existimo: iram? etiam vires, & primus dentibus (ne inuidiosum sit) leo leporem hunc frangam. Miser, quid facis?* * χύτρα & πέτρα, *vt verbum est,* ὀ συμφωνεῖ: *comparem aliquem tuum quære. Et quid tamen ait noster balathro? Primùm,* me è Batauis discessisse. *Hoc fateor, & volui, & addam debui: cur liberum mihi non esset?* Aluerunt te, *inquis. Quid? superuacuum, aut terræ onus? Ego professionem meam tredecim annorum illis imputo, & cum humanitate litteras, & scientiam cum prudentiâ, sparsa in eorum iuuentutem. Adeste, quàm multi è disciplinâ meâ etiamnunc fatemini? milleni, & exteros omitto.* Atqui dolo abij, & perfidiam miscui. *De dolo agnosco, sed bono:*

*Olla & petra non benè congruunt.

bono : de perfidiâ , quis præter istas caniculas dicit? Petite à Curatoribus Academiæ, petite à Senatu Leidensi : nemo obligatum me in diem vnum dicet. Liber & meæ spontis eò veni , liber & meæ spontis discessi. Spem feci reditus , fateor : sed spem , non promissum : & cùm in Spadanis aquis fui , statim ad eos super mente aut decreto meo scripsi , non mutando , etsi illi aureos montes (fatendum est, & benignitati habeo gratiam) offerrent. Inquirite imperiti aut iuuenes , seniores vos docebunt. Sed altera calumnia, In religione mutaui. *Nego. in sede vestrâ , non in sensu fui : & vt in peregrinatione , corporis non animi requiem illîc elegi. In tempore, vt meum ingenium est, quietè modesteq; me habui : an in sacra aut ritus vestros transiui ? nec impudentia hoc dicet. Et fac fecisse :* non suffundar errore (*ait Tertullianus*) quo caruisse delector , & *cum gaudio meliorem me recognoscam. Bona ista leuitas, quæ attollit & ad alta ducit. Quid deinde etiam ?* In Eburones veni , & illîc rem meam feci. *Dij deæq; ! obolum nemo est in Eburonum terrâ qui tunc mihi dederit: meum salem, vt sic dicam , linxi , & valetudini saltem curandæ illîc vixi. Humanitas tamen & comitas inuisentium, atque etiam inuitantium, non defuit, agnosco : & amicos habui , atque habeo : & oblata iamtunc à* SER^MO *illo* PRINCIPE , *ad quæ nec popularium meorum benignitas accessit. Sed patriam antehabui : quo fine ?* Ambitionis, *ait ille :* & vt

ad

ad purpuram viam mihi munirem. *O quàm rem tetigit ! ô acre & ardens meum illud votum! Non ſic Empedocles amore immortalitatis in Aetnâ, vt ego in hoc igne. Quis leget iſta ſine riſu , imò ſine iracundiâ , qui me quidem vel extremis lineis norit? Modeſtia, modeſtia eſt, quam appeto, quam præfero: & quæ ſæpè iam efferendum retinuit & repreßit. In Batauis ſigna dedi, & ſciunt amici : quid iam & olim hîc? ſileo. Reliqua in eo ſcripto ſunt meri luſus, aut conuicia : & quibus, ita me Deus non habeo quod reponam. Quid enim ? etiam conuicia ? cum Catone profiteor :* Iniquam mihi hanc pugnam fore. Nam & malè audiunt iſti ex facili , & dicunt : mihi & dicere moleſtum eſt , & audiendi ſum inſolitus. *Et quæ etiam conuicia ? à curru , naui, ſtabulo : & quæ liberalior animus aut auris, non niſi cum nauſeâ admittat. Atque hæc primaria iſtorum ars, & velut profeßio eſt. & ſicut ſimiæ nulli bono vſui, niſi vt ſaltent , morſicent, riſum moueant : ſic noſtri iſti agyrtæ. Ego me componam?* *ὗς πρὸς Ἀθηναίην ἔριν ἤγειρε, *audacter dicam : nec linguam aut ſtilum maculo, talium vel contactu. Abite in veſtras tenebras, quibus ſolum nomen* LIPSI *præſcriptum leuiter vos extrahit, grauiùs mox deprimendos. Ego autem ſto, & fulgeo. atque vt ignis paleam exurit , aurum nitidius reddit : ſic iſtæ calumniæ vanum aut vacuum aliquem abſumant, verâ virtute grauem illuſtrant. Nos ij ſumus, cum Deo*

*Sus in Pallada certamen commouit.

K *dicimus:*

dicimus: & quidquid obijcitis, bona Famæ aura hunc cygnum leuabit, & à morte canentem etiam audietis. Hæc de me: de D I V A, *iniurius in ipsam sim, si non dicam refellam, sed repetam, quæ impudentissimus atque impurissimus tympanotriba in eam iecit. Illa viuit, videt, atque eam inuoco: ut aut cum linguâ mentem meliorem istis donet, si potest; aut si non, malos malè perdat, quod optimum iis est, & ne vitia & supplicia accumulando consenescant. Satis, & nimis in istum, Lector: erunt alij, erunt, qui maledictis doctioribus fortasse protelabunt. Ut proteruia & licentia est huius æui, quo palmam fert* * —ὃς μετὰ πᾶσιν ἐρίζεμεν ἔξοχός ἐστι. *Faciant; nos contemnimus, & cum Demosthene decretum habemus,* * —τὰς τῶν διαβαλλόντων βλασφημίας ἔργῳ ἀπολύεσθαι. *Deus & boni fauete.*

* — qui iurgandi optimus audit.
* — calumniantium maledicta bonis factis diluere.

PRI-

PRIVILEGIVM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis,&c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in litteris liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in litteris ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio, concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quique iudicare de Litteris possint, acceperimus, insignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitarit, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assiduè verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrocinioque nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcumque fraudem, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici: alter verò semissis, tibi hæredibúsve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis in cerâ rubrâ.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS *Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis,* IVSTI LIPSI *Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr.* M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari priuilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines,* IVSTI LIPSI, *quos vel hactenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis,* XIII. *Iulij,* M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti hunc meum de DIVA VIRGINE ASPRICOLLI libellum typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.
M. DC. VI.

LABORE ET CONSTANTIA

JUSTI LIPSII
OPERA

TOM.
II.